

پانچ کوتاہ

«پہلے» (پہلے) سوال از احکام

جلد دوم

حضرت آیت اللہ العظمیٰ

صافی گلپایگانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام

نویسنده:

آیت الله شیخ لطف الله صافی گلپایگانی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام جلد ۲
۸	مشخصات کتاب
۸	مقدمه
۹	احکام تقلید
۹	احکام طهارت و نجاست
۹	اشاره
۹	وضو
۱۰	غسل
۱۱	اموات
۱۱	احکام نماز
۱۱	اشاره
۱۳	شک در نماز
۱۴	سجده
۱۵	نماز قضا
۱۵	نماز قضای پدر و مادر
۱۵	نماز مسافر
۱۶	نماز جماعت
۱۷	متفرقه نماز
۱۹	احکام روزه
۱۹	اشاره
۱۹	قضای روزه
۲۰	کفارہ روزه

۲۰	متفرقه روزه
۲۱	احکام اعتکاف
۲۲	احکام زکات
۲۲	احکام خمس
۲۳	احکام حج
۲۳	استطاعت حج
۲۴	نیابت در حج
۲۴	احکام معاملات
۲۴	خرید و فروش
۲۵	شرکت
۲۵	رهن
۲۵	اجاره
۲۶	حواله
۲۶	ربا
۲۷	بانک‌ها
۲۷	نذر
۲۸	ضمان تصرف در مال غیر
۲۹	ضمان تصرف در بیت المال
۳۰	احکام خوراکی‌ها
۳۰	احکام عزاداری
۳۱	احکام خانواده
۳۱	ازدواج
۳۲	فسخ عقد
۳۳	شیر دادن و محرمیت

۳۳	متفرقه خانواده
۳۴	محرم و نامحرم
۳۵	صله رحم
۳۵	احکام ارث
۳۵	ارث دیه مقتول
۳۶	حدود
۳۶	احکام متفرقه
۳۷	احکام قرآن
۳۸	احکام امر به معروف و نهی از منکر
۳۹	آثار علمی حضرت آیت الله العظمی صافی
۴۳	درباره مرکز

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام جلد ۲

مشخصات کتاب

سرشناسه: صافی گلپایگانی، لطف‌الله، ۱۲۹۸ -
 عنوان و نام پدیدآور: پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام / لطف‌الله صافی گلپایگانی.
 مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.
 شابک: ۱۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۳۱۷-۳:
 وضعیت فهرست نویسی: فاپا
 یادداشت: کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
 موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه -- پرسش‌ها و پاسخ‌ها
 موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه
 شناسه افزوده: مسجد جمکران (قم)
 رده بندی کنگره: BP۱۸۳/۹/ص ۲۴۳ پ ۲ ۱۳۹۰
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۴۲۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۳۰۴۴۸

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

روش و سیره عقلا در هر علمی پرسش از دانشمندان و کارشناسان همان علم بوده و هست و این روش در عمل، مورد تأیید و امضاء شارع مقدس نیز قرار گرفته است.

ارجاع پرسش‌کنندگان از ائمه علیهم السلام به اصحاب ثقه نظیر یونس بن عبدالرحمن، ابان بن ثعلب، ابابصیر، و ذکریا بن آدم در همین مسیر است.

و از آنجا که سؤالات فقهی با گسترش علوم و ارتباطات هر روزه فزونی می‌یابد و امکان دسترسی به همه آنها برای عموم فراهم نیست و از طرفی وجود اصطلاحات فقهی در کتب فقها عظام، بهره‌برداری از آن را برای طبقات مختلف غیر مقدور نموده است، لذا وجود مجموعه‌هایی از احکام فقهی برای استفاده عموم طبقات خصوصاً جوانان و دانش‌پژوهان عزیز ضروری به نظر می‌رسد، که بحمدالله در این مسیر اقداماتی در سال‌های اخیر انجام گرفته است. و از آن جمله «دفتر اول کتاب پاسخ کوتاه» بود که استقبال کم نظیر از آن ما را بر آن داشت که دفتر دوم را نیز بر همان شیوه تدوین و در اختیار مؤمنین قرار دهیم.

امید است این خدمت ناچیز مورد نظر و قبول قطب دایره امکان حضرت بقیه الله الاعظم امام عصر ارواحنا فداه قرار گیرد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ سیصد» سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۹

احکام تقلید

۱. آیا بزرگ خانواده، می‌تواند اعضای خانواده را به تقلید از مرجع منتخب خود وادار کند؟ هر کس در مسئله تقلید، باید طبق تکلیف شرعی خود عمل کند و اجبار دیگران به تقلید از شخص خاصی، صحیح نیست.
  ۲. حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده، چیست؟ اگر با اطمینان به صحت تحقیق خانواده، مرجعی را اعلم تشخیص داده است، مانعی ندارد؛ در غیر این صورت، لازم است پس از تحقیق، به مرجع اعلم رجوع کند.
  ۳. تعبیرات «اقوی»، «بعید نیست» و «ظاهر آن است» که در رساله توضیح المسائل آمده‌اند، چه تفاوتی با هم دارند؟ اگر چه تعابیر مذکور از نظر فقهی بیانگر تفاوت‌هایی در ادله مسئله است، اما برای مقلد، حکم فتوا را دارد و باید مطابق آن عمل نماید.
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۰

احکام طهارت و نجاست

اشاره

۴. چنانچه فرش، نجس شده باشد، ولی فراموش کرده باشیم که کدام قسمت آن بوده، حال اگر با پای مرطوب روی آن راه برویم، آیا پایمان نجس می‌شود؟ اگر یقین ندارید که پای تر شما با قسمت نجس فرش برخورد کرده است، محکوم به طهارت است.
  ۵. آیا الکل صنعتی و الکل سفید پاک است؟ اگر از مُسکر مایع بالاصاله تهیه نشده باشد، و یا شک در این جهت داشته باشید، پاک است.
  ۶. آیا مگس یا حشره دیگری که از روی نجاست برخاسته و جای دیگری می‌نشیند، موجب نجاست آنجا می‌شود؟ چنانچه یقین نداشته باشید که عین نجاست، همراه حیوان بجای پاک منتقل شده است، محکوم به طهارت است.
  ۷. علی‌اللهی‌ها چه حکمی دارند؟ به طور کلی اگر کسی حضرت علی‌علیه‌السلام را خدا و یا شریک خدا بدانند، یا منکر ضروری دین باشد، کافر و نجس است.
  ۸. اگر موی صورت با ریشه آن کنده شود، پاک است یا نجس؟ پاک است.
  ۹. خون داخل تخم مرغ چه حکمی دارد؟ اگر خون در زرده تخم مرغ باشد، سفیده آن پاک است، اما اگر خون در سفیده آن باشد احتیاط واجب اجتناب از تخم مرغ است.
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۱

وضو

۱۰. آیامی‌توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟

وضو گرفتن به قصد با طهارت بودن مستحب است. بنابراین، با این قصد می‌توان قبل از وقت نماز وضو گرفت و بعد از داخل شدن وقت نماز، با همان وضو، نماز خواند.

۱۱. آیا قبل از وضو خشک بودن اعضای وضو لازم است؟

خشک بودن صورت و دست‌ها قبل از انجام وضو لازم نیست، ولی محل مسح باید خشک باشد و اگر مرطوب است بقدری کم باشد که رطوبت مسح بر آن غلبه کند.

۱۲. آیا می‌توانیم با وضویی که برای خواندن قرآن گرفته‌ایم، نماز هم بخوانیم؟

بلی، تا آن وضو باطل نشده است، نماز و هر کاری را که نیاز به طهارت دارد، می‌توان با آن انجام داد.

۱۳. آیا دست مصنوعی را در وضو باید شست و پای مصنوعی را مسح کرد؟

شستن دست مصنوعی و مسح پای مصنوعی در وضو لازم نیست.

۱۴. برخی از مواقع، پس از وضو، شک در باطل شدن آن می‌کنم؛ چه وظیفه‌ای دارم؟

به شک اعتنا نکنید و تا یقین به باطل شدن وضو پیدا نکرده‌اید، محکوم به طهارت هستید و می‌توانید اعمالی را که نیاز به وضو دارند، انجام دهید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۲

غسل

۱۵. اگر چند غسل بر عهده انسان باشد، کدام یک را باید زودتر انجام دهد؟

رعایت ترتیب بین غسل‌ها واجب نیست؛ بلکه می‌توان همه غسل‌ها را در نظر گرفت و یک غسل به نیت همه آنها انجام داد و اگر غسل جنابت بر شخص واجب باشد، انجام غسل جنابت از سایر غسل‌ها کفایت می‌کند.

۱۶. آیا با غسل جنابت از حرام می‌توان نماز خواند؟

بلی، مانعی ندارد.

۱۷. گاهی قبل از بول یا بعد از آن، مایع غلیظی خارج می‌شود؛ آیا این مایع، حکم منی را دارد؟ اگر شک داشته باشیم رطوبتی که خارج شده، منی است یا غیر آن، چه وظیفه‌ای داریم؟

اگر علائم منی را که در رساله توضیح المسائل نوشته شده، نداشته باشد، غسل لازم نیست و به شک خود توجه ننمایید.

۱۸. دختری غسل جنابت از استمناء بر عهده داشته ولی بدلیل آن که اصلاً ملتفت مسأله نبوده که جنب شده، غسل نکرده است، و مدتی در همان حال نماز خوانده، تکلیف او چیست؟

طهارت شرط واقعی برای نماز است، و باید تمام نمازهایی که بدون غسل جنابت خوانده است، قضا نماید.

۱۹. اگر کسی یقین کند که همراه ادرار یک یا چند قطره منی از او خارج شده است، آیا باید غسل جنابت انجام دهد؟

بلی، با علم به خروج منی به همراه ادرار، غسل بر او واجب است.

۲۰. آیا رفتن خانمی که در ایام عادت است، به زیارت اهل قبور،

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۳

مجالس روضه و حرم ائمه علیهم السلام جایز است؟

رفتن حائض به مجلس روضه در غیر مسجد و زیارت اهل قبور مانعی ندارد؛ اما توقف در حرم ائمه علیهم السلام (اطراف ضریح مطهر) اشکال دارد؛ ولی می‌تواند در رواق‌های حرم توقف نمایند.

۲۱. آیا اسراف در آب، موجب بطلان غسل می‌شود؟

هر چند اسراف جایز نیست، اما موجب بطلان غسل نمی‌شود.

۲۲. خانمی که روز هفتم عادت غسل می‌کرده، و در بعضی مواقع پس از غسل، تا روز دهم لک‌بینی داشته، لکن غسل مجدد نمی‌کرده است، نماز و روزه‌هایی که انجام داده است چه حکم دارد؟

تمام نمازهایی را که بدون غسل مجدد خوانده، باید قضا کند، و نسبت به روزه، اگر علم به حائض بودن نداشته، روزه‌ها قضا ندارد. ۲۳. موقع شستن طرف راست بدن در غسل، آب به طرف چپ هم می‌رسد؛ آیا اشکال دارد؟ خیر؛ اشکال ندارد.

۲۴. غسل جنابت با چه چیز باطل می‌شود؟

اگر شخصی که غسل جنابت کرده، یکی از کارهایی را که وضو را باطل می‌کند، انجام دهد، باید برای عبادات بعدی که نیاز به طهارت دارد، وضو بگیرد.

اموات

۲۵. آیا می‌توان ثواب تمام اعمال مستحبی را براموات هدیه نمود؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۴

بلی مانعی ندارد؛ می‌توانید پس از انجام عمل مستحبی، ثواب آن را هدیه کنید و نیز می‌توانید اصل عمل مستحبی - مثل نماز، روزه، صله رحم، عیادت مریض و ... - را به نیابت از میت بجا آورید.

۲۶. شرکت در مراسم ختم کسی که خودکشی کرده، چه صورتی دارد؟

خودکشی از گناهان کبیره است؛ اما شرکت در مراسم تشییع و ترحیم کسی که خودکشی کرده، مانعی ندارد.

۲۷. آیا حجله‌هایی که برای اموات می‌گذارند و گل‌های طبیعی که روی جنازه و قبر می‌ریزند، مصداق تبذیر نیست؟

قدر مسلم آن است که اگر پول آنها را صرف صدقات برای میت کنند، از جهات متعدد، بهتر و موجب ثواب برای میت است.

۲۸. مخارج مراسم یادبود پدر را چه کسی باید پردازد؟

مخارج واجبه غسل و کفن و دفن از اصل مال برداشته می‌شود، و نسبت به مخارج مراسم اگر وصیت کرده است، از ثلث اموال او می‌پردازند و اگر وصیت نکرده، از سهم صغیر نباید مصرف شود و بقیه ورثه، نسبت به سهم خود اختیار دارند.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۵

احکام نماز

اشاره

۲۹. اگر نجاست لباس یا بدن را فراموش کنیم، و نماز بخوانیم، قضا دارد یا خیر؟

در صورت فراموشی نجاست، نماز باطل است، و چنانچه وقت باقی است، دوباره بجای آورید، و اگر وقت گذشته است، قضا کنید.

۳۰. جوراب من نجس بود و قصد داشتم در موقع نماز بیرون بیاورم، ولی فراموش کردم، چند روز با آن نماز خواندم، آیا لازم است

همه نمازهایم را قضا کنم؟

- قضای نمازها لازم نیست؛ زیرا جوراب معمولی به تنهایی ساتر عورت نیست و اگر نجس باشد، برای نماز اشکال ندارد، بلی اگر با عرق کردن، پا نیز نجس شود، نماز باطل می‌شود.
۳۱. آیا نماز خواندن بر روی فرش ابریشمی، برای مردان صحیح است؟
مانعی ندارد.
۳۲. اگر شخصی به اندازه چهار رکعت به اذان مغرب وقت داشته باشد، نسبت به نماز ظهر و عصر، چه وظیفه‌ای دارد؟
اگر نمازش شکسته نباشد، باید ابتدا نماز عصر را به نیت ادا بخواند و پس از آن، قضای نماز ظهر را بجای آورد.
۳۳. اگر به واسطه عذری نماز مغرب و عشا را تا نصف شب نخوانده باشیم، بعد از نیمه شب با چه نیتی بخوانیم؟
بنا بر احتیاط واجب، باید تا قبل از اذان صبح، بدون این که پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۶ نیت ادا و قضا کنید، به قصد انجام تکلیف، نماز را بجا آورید.
۳۴. خواندن سهوی سوره در نماز احتیاط چه حکمی دارد؟
اشکال ندارد و نماز احتیاط را باطل نمی‌کند.
۳۵. نمازهای روزانه در قطب که شش ماه روز و شش ماه شب است، چگونه خوانده می‌شود؟
نمازها را باید مطابق افق نزدیک‌ترین محلی که روز و شب طبیعی دارد، بخوانند، و یا مطابق افق مناطق معتدل عمل کنند.
۳۶. آیا بلافاصله پس از گفتن اذان صبح می‌توانیم نماز صبح را بخوانیم؟
ملاک شروع نماز صبح اطمینان به طلوع فجر است پس اگر با شنیدن اذان اطمینان به دخول وقت پیدا شود، می‌توان نماز خواند، هر چند مقداری تأخیر برای رعایت احتیاط، مطلوب است.
۳۷. پایان وقت نماز عصر، غروب آفتاب است یا مغرب؟
پایان وقت نماز عصر، که فوت نماز محقق می‌شود، وقتی است که تا مغرب شرعی وقت وافی به اداء یک رکعت نباشد. (مغرب شرعی زمانی است که قرمزی آسمان در طرف مشرق از بالای سر بگذرد).
۳۸. اگر شخصی بعد از نماز متوجه شود که وضو یا غسلش باطل بوده است، چه وظیفه‌ای دارد؟
نمازهایی را که با وضو یا غسل باطل بجا آورده است، باید اعاده یا قضا نماید.
۳۹. اگر در نماز بعد از خواندن قسمتی از سوره، بقیه آن را
پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۷ فراموش کنیم، تکلیف چیست؟
آن سوره را رها کنید و سوره دیگری بخوانید و نماز صحیح است.
۴۰. اگر قسمتی از حمد و سوره را در نماز ظهر بلند خواندیم و قبل از رکوع متوجه شدیم که باید آهسته می‌خواندیم، آیا دوباره خواندن حمد لازم است؟
تکرار لازم نیست و بقیه آن را آهسته بخوانید.
۴۱. کسی که نماز را به صورت خوابیده می‌خواند، روبه قبله بودن او چگونه است؟
باید به پهلو راست بخوابد، طوری که جلوی بدنش روبه قبله باشد و اگر ممکن نیست باید به پهلو چپ بخوابد که جلوی بدنش روبه قبله باشد و اگر این را هم نمی‌تواند، باید به پشت بخوابد که کف پایش رو به قبله باشد.
۴۲. اگر کسی جواب سلام را در نماز ندهد، نمازش باطل می‌شود؟

خیر، نماز باطل نیست؛ هر چند جواب سلام در حال نماز نیز واجب و ترک آن گناه است.
 ۴۳. بجای «بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ»، در هنگام بلند شدن، گفتن «یا حی یا قیوم»، چه صورتی دارد؟
 جمله «یا حی یا قیوم» را به قصد ذکر وارد (یعنی ذکرى که از طرف معصوم علیه السلام در این مورد دستور داده شده)، نباید گفت؛ ولی به قصد مطلق ذکر، اشکال ندارد.

۴۴. آیا بالا بردن دست‌ها در موقع تکبیره الاحرام، واجب است؟
 خیر، بالا بردن دست‌ها تا مقابل گوش، مستحب است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۸

۴۵. آیا در قنوت نماز وتر، اگر جزء چهل نفری که دعا می‌کنیم نام افرادی را ببریم که مسلمان معصیت کار هستند، اشکال دارد؟
 دعا برای مسلمان معصیت کار، در نماز و بعد از نماز، اشکال ندارد.

۴۶. اگر کسی که وارد مسجد می‌شود، سلام کند، جواب دادن به او بر چه کسی واجب است؟
 اگر به جمع سلام کند، بر همه واجب است که جواب او را بدهند ولی اگر یک نفر جواب دهد، از بقیه ساقط است.

۴۷. آیا برای جلوگیری از حواس پرتی، می‌توان نماز ظهر و عصر را بلند خواند؟

خیر، برای این منظور به معانی جملات توجه کنید و اگر خود را در محضر خداوند قادر متعال ببینید، قطعاً توجه بیشتری پیدا می‌کنید؛ ضمناً خواندن نماز در محل خلوت، نگاه به مَهر در حال قیام و انجام مستحبات نیز توصیه شده است.

۴۸. وقت کافی برای خواندن نمازهای نافله نداریم؛ برای درک آن چه پیشنهادی می‌کنید؟

نماز نافله را می‌توانید در حال راه رفتن و بدون رعایت جهت قبله بخوانید و رکوع و سجود آن را هم با اشاره انجام دهید تا از ثواب آن بهره‌مند شوید.

۴۹. قیام متصل به رکوع، که از ارکان نماز است، ایستادن قبل از رکوع است یا بعد از رکوع؟

قیام متصل به رکوع، قیام قبل از رکوع است (از حالت ایستاده به رکوع رفتن است) و اما ایستادن بعد از رکوع، هر چند واجب است، اما رکن نماز نیست.

۵۰. در هنگام نماز، اگر چشم‌هایم بسته باشد، بیشتر حواسم به نماز جمع می‌شود؛ آیا اشکال دارد؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۱۹

بستن چشم در حال نماز مکروه است؛ ولی نماز را باطل نمی‌کند.

۵۱. اگر در تشهد اول از روی اشتباه فقط «السلام علیک ایها النبی و رحمۀ الله و برکاتہ» بگوییم، سجده سهو لازم می‌شود؟
 در مورد سؤال، سجده سهو واجب نیست.

شک در نماز

۵۲. اگر بعد از تمام شدن نماز ظهر، شک کنیم که سه رکعت خوانده‌ایم یا چهار رکعت، چه وظیفه‌ای داریم؟
 به شک خود اعتنا نکنید.

۵۳. اگر در سجده یا پس از سر برداشتن از مهر، شک کنیم که یک سجده انجام داده‌ایم یا دو سجده، وظیفه چیست؟
 در مورد سوال لازم است سجده دیگری را انجام دهید، تایقین به انجام دو سجده حاصل شود.

۵۴. اگر در حال قرائت تسیحات اربعه، شک در تعداد سجده‌های رکعت قبل کردیم، چه وظیفه‌ای داریم؟
 در مورد سؤال، به شک خود اعتنا نکنید، و نماز را ادامه دهید.

۵۵. اگر در تعداد رکعات نماز صبح شک کنیم، آیا می‌توانیم بنا را بر دو بگذاریم؟

شک در رکعات نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی، موجب بطلان نماز می‌گردد؛ بنابراین، در مورد سؤال، اگر پس از کمی

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۰

تأمل، ظنّ به یک طرف پیدا نکردید، نماز باطل است و باید دوباره آن را بجای آورید.

۵۶. اگر در حال خواندن سوره قل هو الله، شک کردم که حمد را خوانده‌ام یا نه، آیا تکرار حمد لازم است؟

لازم نیست، و بطور کلی هر گاه مشغول ذکر یا فعلی از افعال نماز بودید و در ذکر یا عمل قبلی شک کردید، به شک خود اعتنا نکنید؛ مثلاً اگر در وقت خواندن سوره حمد، در تکبیر الاحرام شک کردید؛ یا در سجده، شک در بجا آوردن رکوع نمودید و یا در وقت گفتن سلام نماز، در تشهد، شک کردید به شک خود اعتنا نکنید و در اصطلاح فقهی، این شک، «شک در چیزی است که محل آن گذشته است».

۵۷. اگر پس از گفتن یکی از کلمات نماز، در صحیح ادا کردن آن کلمه شک کنم، چه وظیفه‌ای داریم؟

پس از گفتن اذکار نماز یا قرائت حمد و سوره، اگر در صحیح گفتن آن شک کردید، به شک خود اعتنا نکنید.

۵۸. در حال سجده، شک کردم که سجده آخر نماز است یا سجده شکر؛ چه کاری باید انجام دهم؟

پس از برخاستن از سجده، تشهد و سلام را بگویید؛ زیرا در این صورت، اگر سجده آخر بوده، به وظیفه خود عمل کرده‌اید و اگر در واقع، سجده شکر بود، تشهد و سلام اضافی ضرری به نماز نمی‌رساند.

۵۹. اگر پس از اذان مغرب نسبت به خواندن نماز ظهر و عصر شک کردیم، قضای آن لازم است یا خیر؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۱

در مورد سؤال که شک در انجام نماز، بعد از گذشتن وقت آن حاصل شده است، خواندن قضای آن لازم نیست.

سجده

۶۰. کسانی که روی صندلی و میز نماز می‌خوانند آیا در موقع سجده لازم است که نوک انگشت شست پا روی زمین باشند؟ بلی لازم است.

۶۱. بعضی از کسانی که نماز را نشسته می‌خوانند، برای سجده مهر را برداشته و به پیشانی می‌چسبانند، آیا این کار صحیح است، یا باید پیشانی روی مهر بیاید؟

اگر بتوانند باید با استفاده از میز و مانند آن، محل سجده را بالا بیاورند؛ و اگر به این مقدار هم نمی‌توانند خم شوند، مهر را با دست بالا آورده، پیشانی را بر آن بگذارند.

۶۲. شخصی که قادر به سجده کردن نیست، چه وظیفه‌ای دارد؟

می‌تواند مهر را بر روی جای بلند مثل میز قرار دهد و بر آن سجده نماید.

۶۳. اگر آیه سجده‌دار را از رادیو یا نوار بشنویم سجده واجب است یا خیر؟

در شنیدن مستقیم آیه، اگر چه از طریق رادیو باشد، سجده واجب است و در شنیدن از نوار حکم سجده، بنابر احتیاط است.

۶۴. اگر ترجمه آیه سجده‌دار را بشنویم، آیا سجده واجب می‌شود یا خیر؟

با شنیدن ترجمه آیه سجده‌دار، سجده واجب نمی‌شود.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۲

۶۵. اگر در هنگام سجده غیر نماز، آیه سجده را بشنویم، چه وظیفه‌ای داریم؟

باید سر از سجده برداشته، مجدداً به سجده بروید.

۶۶. اگر علاوه بر هفت عضوی که در سجده، واجب است روی زمین باشد، عضو دیگری هم روی زمین قرار گیرد، مثل آرنج، سجده چه صورت دارد؟

مانعی ندارد، و سجده او صحیح است.

۶۷. آیا سجده بر روی سنگ‌فرش‌های مسجد که از سنگ چینی، مرمر و ... می‌باشد، صحیح است یا باید از مهر استفاده نمود؟ سجده بر سنگ‌های مذکور صحیح است.

نماز قضا

۶۸. آیا قضای هر نماز حتماً باید در وقت آن خوانده شود؟

قضای نماز را در هر زمانی می‌توانید بجا آورید، و لازم نیست در وقت آن باشد.

۶۹. بعد از سن تکلیف بعضی از نمازهایم را درست انجام نداده‌ام، الان چگونه باید آن‌ها را قضا کنم؟

هر مقدار از نمازهایتان را که یقین دارید بجا نیاورده‌اید یا درست انجام نداده‌اید، باید قضا کنید. می‌توانید قضای نمازها را به تدریج انجام دهید.

۷۰. کسی که قبل از تمام شدن پانزده سالگی بعضی علائم بلوغ در او ظاهر شده، ولی پس از پانزده سالگی مشغول نماز و روزه شده، آیا قضای نماز و روزه بین بلوغ جنسی تا تمام شدن پانزده سال قمری بر او واجب است؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۳

بلی، قضای نماز و روزه بر او لازم است و با فرض این که ترک روزه به جهت جهل به بلوغ بوده، قضای تنها کافی است و کفاره ندارد.

نماز قضای پدر و مادر

۷۱. اگر کسی برای خواندن یک سال نماز میت اجیر شود و قبل از اتمام نمازهای قضا بمیرد، ورثه چه وظیفه‌ای دارند؟

ورثه میت باید برای نمازهایی که می‌دانند اجیر بجا نیاورده، دیگری را اجیر نمایند؛ بلکه برای نمازهایی هم که احتمال می‌دهند بجا نیاورده، بنا بر احتیاط واجب باید اجیر بگیرند. درباره وظیفه ورثه شخص اجیر نسبت به اجرتی که گرفته و وظیفه خود را انجام نداده، به توضیح المسائل، مسئله ۱۵۵۷ مراجعه نمایید.

۷۲. قرائت نماز پدر و مادرم صحیح نیست؛ آیا پس از فوت آنها باید همه نمازهایشان را قضا کنم؟

اگر قادر به اصلاح قرائت خود نیستند، به همان صورت که می‌خوانند، کافی است و قضا ندارد.

۷۳. قضای نماز پدر برعهده پسر بزرگ‌تر است؛ اگر پسر بزرگ‌تر مقید به امور شرعی نیست، تکلیف نماز قضای میت چه می‌شود؟ با وجود پسر بزرگ‌تر، قضای نماز پدر بر سایر ورثه واجب نمی‌شود؛ هر چند پسر بزرگ آن را انجام ندهد؛ البته سایر ورثه می‌توانند نسبت به پدر احسان کرده، قضای نمازهای او را بجای آورند.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۴

نماز مسافر

۷۴. مسافری که می‌داند ده روز در محلی می‌ماند، آیا لازم است قصد ماندن هم بکند؟

همین اندازه که بنا دارد ده روز در محل بماند، قصد است و کفایت می‌کند و نماز او تمام است.

۷۵. کسی که به خاطر سفر شغلی نمازش تمام است، اگر برای تفریح یا زیارت یا کار شخصی دیگری به محل کار بیاید نمازش چگونه است؟

در سفر به محل کار برای غیر جهت شغل، نماز شکسته است.

۷۶. وطن اولیه پدرم شهرستان بوده است؛ ولی من در تهران متولد شدم و رشد کرده‌ام؛ اگر برای دیدن بستگان به آن شهرستان بروم، نمازم شکسته است یا تمام؟

در مورد سؤال، در مسافرت به وطن قبلی پدر، حکم مسافر را دارید و بدون قصد ده روز، نماز شما شکسته است.

۷۷. اساتید و کارمندانی که برای کار در کمتر از ده روز به سفر می‌روند، نمازشان چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام و روزه صحیح است.

۷۸. کسی که از وطن اعراض کرده و قصد زندگی در آن محل را ندارد، ولی خانه شخصی خود را در آنجا فروخته است، در هنگام مسافرت به آنجا، نمازش تمام یا شکسته است؟

با فرض اعراض، نماز او شکسته است و داشتن خانه در آن محل اثری در این جهت ندارد.

۷۹. دانشجویی که وطن و محل تحصیل او بیش از چهار فرسخ

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۵

شرعی (تقریباً ۲۲/۵ کیلومتر) فاصله دارد و ده روز در محل تحصیل و وطن نمی‌ماند، نماز و روزه‌اش چگونه است؟ در غیر سفر اول، نماز تمام و روزه صحیح است.

۸۰. آیا زن در انتخاب وطن، مستقل است یا تابع شوهر است؟

اگر بنا دارد با شوهر زندگی کند، تبعیت، قهری است و وطن شوهر، وطن او محسوب می‌گردد.

۸۱. شوهر از وطن قبلی اعراض نکرده، ولی زن در شهر دیگر زندگی می‌کند، اگر به وطن قبلی شوهر برود باید در آنجا نماز را تمام بخواند یا شکسته؟

در فرض سؤال که زوجه با همسر خود در وطن سابق او زندگی نکرده است، وطن زن محسوب نمی‌شود، و حکم مسافر را دارد.

نماز جماعت

۸۲. اگر امام جماعتی را عادل ندانیم، آیا لازم است به دیگران هم تذکر دهیم؟

برای کسی که امام جماعت را عادل نمی‌داند، اقتدا صحیح نیست؛ اما اعلان به دیگران، هتک او است و جایز نیست.

۸۳. دانشجویانی که در دانشگاه نماز آنها شکسته است، آیا بهتر است نماز را اول وقت به جماعت بخوانند یا عصر که به وطن برمی‌گردند، کامل بخوانند؟

در اول وقت به جماعت بخوانند، بهتر است.

۸۴. اگر احتمال بدسیم که بعضی بدون وضو در نماز جماعت شرکت کرده‌اند، آیا می‌توانیم اقتدا کنیم؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۶

احتمال وضو نداشتن یا بطلان وضوی حاضرین در جماعت، ضرر ندارد و این گونه وسوسه‌ها، نباید مانع از شرکت در جماعت گردد.

۸۵. اگر پیش از تمام شدن حمد و سوره امام، به جهت عذری، نیت فرادی کنیم، چه وظیفه‌ای داریم؟

باید مقداری از حمد و سوره را که امام هنوز نخوانده، بخوانید، بلکه بنا بر احتیاط تمام حمد و سوره را بخوانید.

۸۶. هنگام اقامه جماعت، نماز خواندن به صورت فرادی چگونه است؟

چنانچه فرادی خواندن نماز، ظهور در تفسیق امام جماعت داشته باشد، جایز نیست و نماز هم باطل است.

۸۷. گاهی در مسجد مشغول نماز فرادی هستیم که جماعت تشکیل می‌شود؛ آیا می‌توانیم در بقیه نماز از فرادی به جماعت عدول کنیم؟

خیر، در نمازی که به نیت فرادی شروع کرده‌اید، نمی‌توانید به جماعت ملحق شوید.

۸۸. آیا نماز مستحبی را می‌توان به نماز واجب امام اقتدا نمود؟

خیر، در نماز مستحبی اقتدا جایز نیست.

۸۹. در صورتی که رکعت سوم امام، رکعت دوم ما باشد، نسبت به حمد و سوره چه وظیفه‌ای داریم؟

در این صورت، مأوم باید حمد و سوره را آهسته بخواند؛ اگر چه در نماز مغرب و عشا باشد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۷

۹۰. نماز ظهر را فرادی خوانده‌ام؛ اگر جماعت تشکیل شود، آیا می‌توانم همان نماز ظهر را به جماعت اقتدا کنم؟

بلی، مانعی ندارد.

۹۱. در نماز جماعت، وقتی امام مشغول تشهد یا سلام است و مأوم برای ادامه نماز برمی‌خیزد، باید حمد و سوره را بلند بخواند یا

آهسته؟

باید به وظیفه خود عمل نماید؛ یعنی مرد در نمازهای مغرب، عشا و صبح، حمد و سوره را بلند و در نمازهای ظهر و عصر، آهسته

بخواند.

۹۲. اگر امام جماعت نماز قضای خود یا دیگری را می‌خواند، آیا می‌شود به او اقتدا نمود؟

بلی، در صورتی که نماز قضای یقینی باشد، می‌شود به او اقتدا نمود؛ اما اگر نماز را احتیاطاً قضا می‌کند، نمی‌شود به او اقتدا کرد.

۹۳. اگر بانی یا هیئت امناء مسجد راضی به نماز خواندن شخصی در آن مسجد نباشند، نمازش چه صورتی دارد؟

نماز خواندن در مسجد، موقوف به اجازه متولی و بانی مسجد نیست و نماز مذکور صحیح است.

متفرقه نماز

۹۴. کمک به مسلمانی که نمی‌دانیم نماز می‌خواند یا خیر، چه حکمی دارد؟

دادن صدقات به او مانعی ندارد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۸

۹۵. بیدار شدن برای خواندن نماز شب در خوابگاه مشکل است؛ چه راهی را پیشنهاد می‌کنید؟

بیدار شدن قبل از اذان صبح و خواندن نماز شب در آن وقت، ثواب فراوان دارد و در رشد معنوی انسان مؤثر است. ولی اگر به هر

علتی در سحر بیدار نمی‌شوید، می‌توانید نافله شب را قبل از خواب به جا آورید، و یا در روز بعد قضا کنید.

۹۶. گاهی اوقات علاقه زیادی برای انجام عبادت دارم؛ ولی پس از مدتی این حالت تغییر می‌کند؛ چه کار کنم که آن حالت باقی

بماند؟

واجبات را حتماً انجام دهید و مستحبات را هر وقت آمادگی داشتید، به جا آورید و از خداوند متعال توفیق بیشتر طلب کنید.

انشاءالله موفق خواهید شد. ضمناً توصیه می‌شود به غذایی که می‌خورید، (به لحاظ پاک و حلال بودن آن) و اعمالی که انجام

می‌دهید، توجه بیشتری داشته باشید.

۹۷. کسی که نماز میت را با جماعت می‌خواند، ولی ذکرهای نماز را نمی‌گوید، نمازش چه صورت دارد؟ نماز مأوموم در نماز میت، در صورتی صحیح است که اذکار واجب را بگوید.

۹۸. شخصی پس از نماز مغرب و عشا یا ظهر و عصر یقین می‌کند که یکی از نمازهایش باطل بوده ولی نمی‌داند کدامیک از آنها است؛ وظیفه او چیست؟

در نماز مغرب و عشا، هر دو را باید اعاده کند و در ظهر و عصر، یک نماز چهار رکعتی به نیت ما فی الذمه بخواند، کافی است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۲۹

۹۹. برخی از فرقه‌های منحرف می‌گویند در موقع گفتن «ایاک نعبد و ایاک نستعین»، باید صورت مرشد و قطب را تصور کنیم و مورد خطاب قرار دهیم، نماز با این عقیده چه صورتی دارد؟

مخاطب قرار دادن غیر خدا در نماز، مبطل نماز است و چنین تصوّراتی فاسد و شرک است.

۱۰۰. اگر کسی مشروب بخورد، تا چند روز نمی‌تواند نماز بخواند؟

نماز در هر شرایطی واجب است؛ و اگر نماز را ترک کند، معصیت کرده، و قضای آن را باید بجا آورد. بلی در حال مستی و عدم التفات، نماز او صحیح نیست و آنچه در روایت آمده که تا چهل روز نماز او قبول نمی‌شود، یعنی ثواب برای او نوشته نمی‌شود.

۱۰۱. اگر نماز برای غیر خدا جایز نیست، پس چرا به خواندن نماز امام زمان علیه السلام تأکید می‌شود؟

نماز برای غیر خدا باطل و شرک است لکن این نماز هم برای خدا است و انتساب این نماز به آن حضرت، به جهت آن است که حضرت ولی عصر علیه السلام این نماز را برای رفع مشکلات به بعضی از شیعیان تعلیم فرموده‌اند و این دو رکعت نماز، باید به قصد قربت و برای خداوند خوانده شود و در تکرار آیه «ایاک نعبد و ایاک نستعین»، کسی به غیر از خداوند متعال در نظر گرفته نشود؛ البته توسل به ذیل عنایات آن حضرت پس از خواندن نماز، موجب اجر و ثواب و برآورده شدن حاجات می‌باشد؛ انشاء الله.

۱۰۲. کسی که اگر برای نماز بیدارش کنیم، ناراحت می‌شود، آیا

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۰

بیدار کردن او جایز است؟

اگر عمداً خوابیده که نماز نخواند، از باب نهی از منکر و با وجود شرایط آن، لازم است او را بیدار کنید و در غیر این صورت، اگر راضی نباشد، بیدار کردن او اشکال دارد.

۱۰۳. عادت کرده‌ام که در وقت ایستادن پاهایم را کج بگذارم؛ آیا این کار برای نماز اشکال دارد؟

در فرض سؤال نماز صحیح است، بلی مستحب است در حال قیام، انگشتان پا به طرف قبله باشد.

۱۰۴. نماز امام زمان علیه السلام مخصوص مسجد جمکران است یا در جای دیگر هم می‌توان خواند؟

نماز امام زمان علیه السلام اختصاص به مسجد جمکران ندارد و در هر جای دیگری هم می‌توان با قصد تقرب به خداوند بجای آورد. در کتاب مفاتیح الجنان آمده است که از طرف امام زمان علیه السلام نوشته‌ای صادر شد که در آن آمده بود: هر کس حاجتی را از خداوند بخواهد، شب جمعه بعد از نیمه شب غسل کند و در محل نمازش به مناجات مشغول شود و دو رکعت نماز بخواند؛ به آیه «ایاک نعبد و ایاک نستعین» که رسید، صد بار تکرار کند و در مرتبه آخر حمد را تمام کند و قل هو الله را یک مرتبه بخواند و ذکر رکوع (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) و سجده (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) را هفت بار تکرار کند و رکعت دوم را هم مانند اول بخواند و بعد از آن دعائی نقل شده است.

۱۰۵. هم غذا شدن و معاشرت با افرادی که نماز نمی‌خوانند و روزه نمی‌گیرند، چگونه است؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۱

اگر ترک نماز و روزه، از روی بی‌مبالائی باشد، رفت و آمد با آنها مانعی ندارد؛ اما اگر رفت و آمد موجب تأثیرپذیری شما می‌شود، قطع آن لازم است، و با وجود شرائط، نهی از منکر واجب است.

۱۰۶. آیا مصافحه بعد از نماز مستحب است؟

به طور کلی، مصافحه مؤمنین با یکدیگر مستحب است و مصافحه بعد از سلام و فراغت از نماز هم اشکال ندارد؛ هرچند روایت به خصوصی در این مورد بنظر نرسیده است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۲

احکام روزه

اشاره

۱۰۷. آیا گوش کردن به موسیقی و نگاه به نامحرم، روزه را باطل می‌کند؟

گناهان مذکور روزه را باطل نمی‌کند؛ لکن ثواب آن را کاهش می‌دهد. در روایات آمده است که روزه گرفتن، فقط پرهیز از خوردن و آشامیدن نیست؛ بلکه باید چشم، گوش، زبان، قلب و سایر اعضا نیز روزه باشند و از ارتکاب خلاف و گناه حفظ شوند تا ثواب روزه کامل به شخص داده شود.

۱۰۸. شخصی در ماه رمضان غسل را به صورت صحیح انجام نداده است، مثلاً سحر غسل کرده و در روز متوجه مانعی بر روی دست شده، نسبت به روزه‌اش چه وظیفه‌ای دارد؟

روزه او صحیح است، باید پس از برطرف کردن مانع، غسل را تکمیل و قضای نمازی را که با غسل ناقص انجام داده، بجا آورد.

۱۰۹. اگر در شب ماه رمضان جنب شویم تا کی می‌توانیم غسل را تأخیر بیندازیم؟

برای گرفتن روزه رمضان و قضای آن، باید قبل از اذان صبح غسل نمایید و در روزه‌های مستحبی، واجب نیست غسل را قبل از اذان صبح انجام دهید.

۱۱۰. خلبانی که مسیر پروازی او در جهت طلوع خورشید یا درخلاف جهت آن است، وضعیت روزه او چگونه است؟

افطار و سحر خود را مطابق مکانی که در آن قرار می‌گیرد، انجام دهد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۳

۱۱۱. افطار روزه مستحبی در بعدازظهر چه صورتی دارد؟

روزه مستحبی را در هر موقع از روز می‌توان افطار کرد.

۱۱۲. شخصی روزه می‌گیرد؛ اما بعد از ظهرها مبتلا به سر درد شدید می‌شود؛ آیا روزه گرفتن برای او واجب است یا نه؟

اگر سر دردی است که قابل تحمل نیست، روزه واجب نیست؛ ولی اگر با مراعات بعضی امور، مثل استراحت بیشتر و یا خوردن دارو در شب، قابل تخفیف باشد، روزه واجب است.

۱۱۳. اگر سحر ماه رمضان جنب باشم، و فرصتی هم برای غسل کردن نداشته باشم، چه کنم؟

اگر در تنگی وقت قبل از اذان صبح، تیمم بدل از غسل نمایید، روزه صحیح است و بعد برای انجام نماز صبح غسل کنید.

قضای روزه

۱۱۴. آیا قضای روزه رمضان را باید پشت سر هم بگیریم؟

خیر، پی در پی بودن روزه قضا، لازم نیست.

۱۱۵. آیا برای روزه‌هایی که از شخصی قضا شده، می‌توان کسی را اجیر نمود یا خیر؟

تا شخص زنده است، دیگری نمی‌تواند برای او قضای نماز و روزه بجا آورد؛ بلی، می‌تواند وصیت کند که اگر موفق به گرفتن قضای روزه نشد، پس از مرگ برای قضای روزه او کسی را اجیر کنند.

۱۱۶. کسی که روزه قضای رمضان بر عهده اوست، آیا می‌تواند

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۴

روزه قضای پدر را بگیرد؟

در صورتی که وقت روزه قضای خودش وسعت دارد، مانعی ندارد.

۱۱۷. در سال گذشته چند روز از روزه‌های ماه رمضان را افطار کردم و تعداد آنها را فراموش کرده‌ام؛ حال چند روز روزه قضا بر من واجب است؟

به مقداری که یقین دارید، قضای آن را بگیرید و قضای روزه‌های مشکوک واجب نیست؛ اگر چه گرفتن آن مطابق احتیاط است.

۱۱۸. آیا باید قضای روزه‌هایی را که در ماه رمضان به علت مسافرت یا بیماری نگرفته‌ام، فوری بگیرم؟

خیر، لازم نیست؛ اما نباید تأخیر به حدی باشد که مسامحه و کوتاهی در تکلیف صدق کند.

۱۱۹. اگر روزه قضا گرفته باشیم و ظهر به مهمانی دعوت شویم، آیا می‌توانیم روزه را بشکنیم و در روزهای بعد جبران نمایم؟

افطار روزه قضای ماه رمضان (اگر وقت قضا تنگ نباشد) قبل از ظهر اشکال ندارد؛ اما افطار آن در بعدازظهر، جایز نیست و کفاره نیز بر فرد واجب می‌شود. کفاره آن، اطعام ده مسکین و در صورت عجز از اطعام، سه روز روزه گرفتن است.

کفاره روزه

۱۲۰. کفاره افطار روزه رمضان چقدر است؟

برای روزه‌هایی که به علت مسافرت و بیماری افطار کرده‌اید و قضای آنها را بدون عذر تا رمضان بعد نگرفته‌اید، برای هر روز،

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۵

ی

ک مَدّ طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و ...) به فقیر بپردازید و برای هر روز روزه‌ای که عمداً و بدون علت شرعی افطار کرده‌اید، ۶۰ مَدّ طعام به ۶۰ فقیر بپردازید و در هر دو صورت، قضای آنها را نیز بگیرید. موارد دیگری در کفارات است که می‌توانید در توضیح المسائل ملاحظه کنید.

۱۲۱. قضای روزه‌های رمضان سال گذشته را تا رمضان امسال به تأخیر انداخته‌ام، کفاره آن چقدر است؟

برای هر روز، یک مَدّ طعام. تقریباً ۷۵۰ گرم گندم، آرد، جو و .... به فقیر غیر سید بپردازید و قضای آن را هم بعداً بجا آورید.

۱۲۲. کفاره‌هایی را که در سال‌های گذشته بر عهده من آمده است، باید با قیمت گذشته پرداخت کنم یا با قیمت فعلی؟

کفاره باید به صورت غذا دادن و سیر کردن فقیر یا دادن مد طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و ...) انجام شود و دادن پول آن به فقیر کافی نیست.

متفرقه روزه

۱۲۳. پدرمان از دنیا رفته است، آیا می‌توانیم همزمان روزه‌های او را قضا کنیم؛ یا در گرفتن روزه قضا، ترتیب لازم است؟ هم زمان بودن روزه قضا اشکال ندارد، بنابر این چند نفر می‌توانند در یک روز روزه قضای او را بجا آورند.

۱۲۴. چند روز در سال روزه گرفتن حرام است؟

دو روز، روز عید فطر و روز عید قربان روزه گرفتن حرام است.

۱۲۵. اگر اول رمضان ثابت نشده باشد، به چه نیت، روزه بگیریم؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۶

در روزی که یقین به اول رمضان ندارید، می‌توانید نیت روزه قضا نمایید و اگر روزه قضا بر عهده ندارید، می‌توانید به نیت روزه مستحبی آخر شعبان بگیرید و اگر بعداً ثابت شود که اول رمضان بوده است، روزه رمضان محسوب می‌گردد.

۱۲۶. آیا انسان می‌تواند نذر کند که روزه رمضان را در مسافرت بگیرد؟

خیر، چنین نذری باطل است.

۱۲۷. یوم الشک چه روزی است و روزه آن چه صورت دارد؟

روزی که نمی‌دانیم سی‌ام شعبان است یا اول رمضان، یوم الشک نامیده می‌شود و روزه گرفتن در آن واجب نیست، و نیز روزی که نمی‌دانیم آخر رمضان است یا اول شوال یوم الشک است و روزه در آن واجب است.

۱۲۸. چهار روز در سال که روزه مستحبی در آن ثواب بسیار دارد کدامند؟

۱۷ ربیع المولود (تولد پیامبر اکرم «ص»)، ۲۷ رجب (مبعث رسول الله «ص») ۲۵ ذی القعدة الحرام (دحو الارض)، ۱۸ ذی الحجة الحرام (عید غدیر خم).

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۷

احکام اعتکاف

۱۲۹. اگر در حال اعتکاف، جایی از بدن نجس شود، آیا لازم است فوراً آن را تطهیر کنیم؟

خیر، تطهیر آن، وجوب فوری ندارد.

۱۳۰. آیا در حال اعتکاف، لازم است دائم الوضوء باشیم؟

دائم الوضوء بودن در حال اعتکاف، واجب نیست؛ هر چند با وضو بودن، در هر حال، مستحب است.

۱۳۱. اگر شخص در ایام اعتکاف در مسجد، جنب شود، چه وظیفه‌ای دارد؟

چنانچه محتلم شده باشد، باید فوری از مسجد خارج شده، غسل جنابت انجام دهد و اعتکافش صحیح است؛ ولی اگر جنابت عمدی و بر اثر استمناء و مانند آن باشد، اعتکاف باطل می‌گردد.

۱۳۲. حداقل و حداکثر اعتکاف چقدر است؟

حداقل اعتکاف، سه روز است و حداکثری برای آن تعیین نشده است، و هر گاه دو روز به اعتکاف اضافه کند، اعتکاف روز سوم واجب می‌شود، و افضل ایام اعتکاف ده روز آخر ماه رمضان است.

۱۳۳. آیا در اعتکاف، اجازه پدر و مادر لازم است؟

در صورت عدم ایذاء، اذن والدین شرط نیست، بلی اگر فرزند بداند که پدر یا مادر، از انجام اعتکاف، به جهت مهربانی و

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۸

شفقت بر او، ناراحت می‌شوند، باید رضایت ایشان را جلب نماید و با نهي آنها، اعتكاف باطل می‌گردد.

۱۳۴. برای اعتكاف مستحب به مسجد رفته‌ایم؛ آیا می‌توانیم آن را به هم بزنیم؟

اعتكاف مستحبی را می‌توان قبل از پایان روز دوم بر هم زد ولی اگر دو روز اعتكاف را در مسجد گذرانده باشید، اعتكاف روز سوم بر شما واجب می‌شود.

۱۳۵. آیا اعتكاف در همه مساجد شهر صحیح است؟

اعتكاف باید در مسجد جامع شهر باشد و در سایر مساجد و یا در نمازخانه‌های دانشگاه، صحیح نیست.

مسجد جامع، مسجدی است که برای گروه خاصی ساخته نشده است در مقابل مسجد بازار و قبیله و محله که در آنها معظم اهل بلد جمع نمی‌شوند و آماده برای اجتماع آنها هم نشده است، ممکن است مسجد جامع متعدد و نزدیک به هم باشد.

۱۳۶. در چه صورت اعتكاف بر انسان واجب می‌شود؟

در صورتی که شخص، نذر یا عهد بر اعتكاف نماید، یا قسم بر آن بخورد، اعتكاف بر او واجب می‌شود و نیز کسی که دو روز را در اعتكاف بگذراند، اعتكاف روز سوم بر او واجب می‌گردد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۳۹

احکام زکات

۱۳۷. زمان پرداخت زکات فطره چه موقع است؟ آیا می‌توان برای رساندن به فقیر خاصی پرداخت زکات را به تأخیر انداخت؟

زمان پرداخت زکات فطره در روز عید فطر است و برای پرداخت به فقیر خاصی می‌توان به تأخیر انداخت؛ اما نباید در پرداخت آن مسامحه و کوتاهی گردد و می‌توانید به وسیله پست یا بانک برای او ارسال نمایید.

۱۳۸. آیا می‌توانم با پول زکات فطره، چیزی برای فقیر خریداری نمایم؟

خیر، زکات فطره‌ای را که کنار گذاشته‌اید، باید به همان صورت به فقیر بدهید و تبدیل آن به جنس دیگر صحیح نیست.

۱۳۹. آیا کسانی که محصول خود را به صورت غوره یا انگور می‌فروشند و آن را کشمش نمی‌کنند واجب است زکات بپردازند.

در صورتی که کشمش آن به حد نصاب برسد زکات دارد، هر چند انگور آن به مصرف برسد و تبدیل به کشمش نشود.

۱۴۰. چرا علمای شیعه زکات را فقط در نه چیز می‌دانند؟ بهتر نیست که بجای زکات شتر از موتور و کارخانجات، زکات گرفته شود؟

به نظر علمای شیعه، زکات، یک واجب مالی است که مورد و مصرف آن بر طبق روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، تعیین شده است؛ اما نسبت به ماشین و کارخانجات و سایر اموال، هر گاه حکومت اسلامی نیاز داشته باشد، به

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۰

مقداری که ضرورت داشته باشد و مصلحت بداند، می‌تواند از آنها مالیات دریافت کند و مورد مصرف را خود تعیین می‌کند و نیازی به گسترش موارد زکات نیست.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۱

احکام خمس

۱۴۱. در شرایط فعلی که پول حج و عمره، بیش از یک سال در حساب سپرده در بانک می‌ماند، پرداخت خمس آن واجب است یا خیر؟

خمس ندارد، اگر چه احتیاط در پرداخت آن نیکو است.

۱۴۲. آیا می‌توانیم خمس خود را به پدر و مادر فقیر خود بدهیم؟

پدر و مادر فقیر، واجب النفقه اولاد هستند و اگر فرزند تمکن مالی داشته باشد، باید مخارج آنها را تأمین کند و اگر از ساداتند برای نفقه واجب نمی‌تواند سهم سادات به آنها بدهد، و نسبت به سهم مبارک امام علیه السلام موکول به اذن فقیه جامع شرایط است.

۱۴۳. آیا می‌توانیم خمس خود را صرف حسینیه و یا سایر کارهای خیر نماییم؟

سهم سادات باید به سید فقیر داده شود، اما نسبت به سهم امام علیه السلام با اجازه از مرجع تقلید خود و یا نماینده او، مانعی ندارد.

۱۴۴. حقوقی که پس از فوت، هر ماه به خانواده مرحوم داده می‌شود، آیا مشمول خمس می‌گردد؟

چنانچه از مخارج سال اضافه بیاید، خمس دارد.

۱۴۵. کسی که به تقلید از مجتهد میت باقی مانده است، خمس خود را باید به چه کسی بپردازد؟

لازم است خمس را به مجتهد زنده بپردازد، و پرداخت به وکیل مجتهد میت کفایت نمی‌کند.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۲

۱۴۶. کتاب‌هایی را تهیه کرده‌ام؛ ولی موفق به مطالعه آنها نشده‌ام؛ آیا خمس به آنها تعلق می‌گیرد؟

چنانچه مورد نیاز و در معرض استفاده بوده، خمس ندارد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۳

احکام حج

استطاعت حج

۱۴۷. مستطیع به چه کسی گفته می‌شود؟

شخص بالغی که ضروریات زندگی و مخارج رفت و آمد به حج را داشته باشد و در برگشت، زندگی او مختل نشود، از نظر مالی مستطیع است، و با وجود قدرت بدنی و باز بودن مسیر (امکان رفتن)، حج بر او واجب می‌گردد.

۱۴۸. کسی که بدون استطاعت به حج رفته، چنانچه بعد مستطیع شود، آیا لازم است، مجدداً حج بجای آورد؟

حج مستحبی، کفایت از حج واجب نمی‌کند، و لازم است مجدداً حج واجب خود را بجای آورد.

۱۴۹. آیا با قرض کردن شخص مستطیع می‌شود؟

اگر اموال دیگری بمقدار قرضی که گرفته، داشته باشد، با قرض گرفتن مستطیع می‌شود.

۱۵۰. کسی که از نظر مالی مستطیع است، اگر از نظر بدنی قدرت بر انجام حج نداشته باشد، آیا حج بر او واجب است؟

اگر در حال استطاعت مالی و بدنی کوتاهی کرده و حج بجا نیاورده حج بر او مستقر شده و باید نایب بگیرد، و اگر مستقر نشده، بنابر احتیاط لازم نایب بگیرد تا از طرف او اعمال حج را انجام دهد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۴

۱۵۱. آیا شخصی که مجرد است و ازدواج نکرده، واجب الحج می‌شود یا نه؟

بلی، اگر استطاعت پیدا کند، باید به حج برود.

نیابت در حج

۱۵۲. پدرم از دنیا رفته، وصیت به حج هم نکرده، آیا لازم است برای او حج بجا بیاوریم؟ اگر در زمان حیات، حج بر او واجب نبوده است، و وصیت به انجام حج هم نکرده است، لازم نیست برای او حج بجای آورید.

۱۵۳. آیا دختر هم می‌تواند از طرف پدر به حج برود، یا فقط به پسر می‌رسد؟

بلی، دختر هم می‌تواند، از طرف پدر یا مادر حج بجای آورد.

۱۵۴. آیا می‌توان یک حج را به نیابت از دو نفر انجام داد؟

هر کس در ماه ذیحجه، فقط می‌تواند یک حج واجب برای خود یا به نیابت از دیگری انجام دهد، اما حج مستحبی به نیابت از دو یا چند نفر مانعی ندارد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۵

احکام معاملات

خرید و فروش

۱۵۵. اجناسی را که از سابق در مغازه مانده و خرید ارزان داشته‌ایم، می‌توانیم به قیمت روز بفروشیم؟

مانعی ندارد؛ ولی سعی کنید بی‌انصافی نشود که آثار سوء دارد.

۱۵۶. خرید و فروش چیزهایی که احتمال دزدی بودن آنها را می‌دهیم، چگونه است؟

صرف احتمال مسروقه بودن کالا مضر نیست؛ اما اگر بعداً معلوم شود که مال دیگری است، باید به صاحبش برگردانده شود.

۱۵۷. حکم پولی که دلال معاملات حرام [مثل واسطه در گرفتن قرض ربوی از طرفین معامله می‌گیرد چیست؟

واسطه‌گری و دلالتی برای معاملات حرام، حرام است و باید پولی را که برای این کار گرفته، به صاحبش برگرداند.

۱۵۸. آیا معامله مال مسروقه باطل است یا فضولی؟

تصرف در مال مسروقه حرام است، و اگر معامله‌ای بر روی آن انجام گیرد، فضولی است، که با رد مالک باطل می‌شود.

۱۵۹. کسانی که به فال‌گیری مشغولند، اولاً کار آنها چه صورت دارد و ثانیاً پولی که به آنها داده می‌شود، جایز است یا خیر؟

عمل آنها حرام است و پول دادن در مقابل آن، تضييع مال و استفاده از آن پول هم اکل مال به باطل و حرام است.

۱۶۰. کسانی که از طریق فروش مواد مخدر پولی به دست آورده‌اند

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۶

و فعلاً توبه کرده‌اند، نسبت به پول‌های مذکور چه تکلیفی دارند؟

اگر واقعاً از گناه خود توبه کنند، ان شاء الله خداوند متعال آنها را می‌آمرزد و نسبت به اموالی که جمع کرده‌اند، لازم است به مرجع

تقلید خود مراجعه نمایند تا وظیفه ایشان را بیان نماید.

۱۶۱. خرید و فروش و به گردن انداختن صلیب چه صورت دارد؟

معامله صلیب و به گردن آویختن آن حرام است.

۱۶۲. آیا پیش‌خرید اجناس به قیمت کمتر صحیح است؟

اشکال ندارد، مشروط به آن که تمام قیمت را نقد بپردازد.

شرکت

۱۶۳. اگر جنسی را برای شرکت خریداری کنند و یکی از شرکا در موعد مقرر سهم خود را نپردازد، آیا از سود این جنس سهم می‌برد؟

با فرض این که جنس برای شرکت خریداری شده، همه شرکا در سود آن شریک هستند؛ هر چند که یکی از شرکا سهم خود را نداده باشد؛ اما در صورت عدم عذر شرعی، گناهکار است.

۱۶۴. خانه‌ای بین چند نفر ورثه مشترک است و یکی از آنها راضی به تصرف سایر شرکا نمی‌باشد؛ آیا شرکاء دیگر می‌توانند نسبت به سهم خود تصرف کنند؟

اگر خانه مشاع است و سهم هر یک از شرکا مشخص نشده است، تصرف در آن، بدون رضایت همه شرکا جایز نیست و در مورد سؤال، شرکا می‌توانند به حاکم شرع جامع‌الشرایط مراجعه کنند تا شریک ممتنع را به فروش یا جدا کردن سهم خود و یا اجازه استفاده به نوبت شرکا از خانه، وادار نماید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۷

رهن

۱۶۵. معنی رهن چیست؟

رهن یا گرو گذاشتن، آن است که بدهکار مالی را نزد طلبکار می‌گذارد تا اگر طلب او را به موقع پرداخت نکرد، طلبکار بتواند طلب خود را از آن مال بردارد.

۱۶۶. رهن خانه که فعلاً مرسوم است، یعنی چند میلیون می‌دهند تا صاحب خانه مبلغی را از اجاره کم کند، آیا وجه شرعی دارد؟ اگر قرض مشروط به کم شدن مال الاجاره باشد، قرض ربوی و حرام است و اگر مؤجر خانه را به مبلغی اجاره دهد و در ضمن اجاره شرط کند که فلان مبلغ را مستأجر به او قرض بدهد اشکال ندارد.

۱۶۷. اگر کسی ماشین یا خانه خود را نزد طلبکار رهن بگذارد، آیا طلبکار می‌تواند از آن ماشین یا خانه استفاده کند؟ بدون رضایت مالک، تصرف طلبکار در مال مورد رهن جایز نیست.

اجاره

۱۶۸. فرق بین اجاره شخص و جعاله چیست؟

۱. در اجاره بر خلاف جعاله باید مدت معلوم باشد.

۲. عقد اجاره لازم است؛ اما عقد جعاله جایز است؛ یعنی طرفین می‌توانند عقد را به هم بزنند.

۳. در اجاره پس از خواندن صیغه، اجیر، مالک مال الاجاره می‌شود؛ ولی در جعاله، تا کار انجام نگیرد، عامل، نمی‌تواند طلب مزد کند.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۸

۱۶۹. اگر خانه‌ای را به مبلغی اجاره کنیم، آیا می‌توانیم آن را به مال الاجاره بیشتر، به دیگری اجاره دهیم؟

اگر در عقد اجاره، مالک با مستأجر شرط نکرده باشد که فقط خود او از مورد اجاره استفاده کند، مستأجر می‌تواند آن را به دیگری

اجاره دهد. البته چنانچه تعمیری در آن انجام نداده باشد، نمی‌تواند مال الاجاره بیشتری از مستأجر دوم بگیرد.
 ۱۷۰. آیا مستأجر بدون اجازه مالک می‌تواند تغییر کاربری مغازه را بدهد؟
 چنانچه در ضمن اجاره، شغل خاصی شرط شده باشد، تغییر آن بدون اجازه مالک جایز نیست.

حواله

۱۷۱. چک، حکم پول را دارد، یا حواله محسوب می‌شود؟

چک حکم پول را ندارد بلکه سند و مدرک حواله است.

۱۷۲. اگر چک قبل از وصول بر اثر سوختن و یا مفقود شدن یا سرقت از بین برود آیا ذمه بدهکار بری می‌شود؟

با تحقق حواله شرعی ذمه بدهکار بری می‌شود، و طلبکار باید برای دریافت طلب خود از محال علیه (بانک) اقدام کند.

۱۷۳. آیا ضمانت مرسوم در بانک‌ها و صندوق‌های قرض الحسنه که قبل از بدهکار شدن شخص (قبل از گرفتن وام) دیگری ضامن او شود ضمانت شرعی است؟

ضمانت قبل از بدهکار شدن شخص، ضمانت شرعی نیست بلکه ضمان ما لم یجب است و صحیح نمی‌باشد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۴۹

۱۷۴. اگر بدهکار، طلبکار خود را به شخص ثالثی حواله دهد که طلبش را از او وصول نماید، در صورت تخلف شخص ثالث، طلب کار می‌تواند به بدهکار اول مراجعه نماید؟

اگر حواله با شرایط صحت انجام شود، طلبکار حق رجوع به بدهکار اول را ندارد.

۱۷۵. آیا امضای پشت چک بمنزله ضمانت است؟

بلی اگر چک صوری نباشد، و امضا کننده بعنوان ضمانت پشت چک را امضا کرده است، مدیون می‌باشد.

ربا

۱۷۶. آیا ربا در قرض تولیدی و مصرفی تفاوت می‌کند؟

ربا گرفتن و ربا دادن در قرض، مطلقاً حرام است؛ چه قرض گیرنده، وام را برای مصرف در هزینه‌های جاری زندگی خود بخواهد و چه برای سرمایه گذاری و تجارت.

۱۷۷. آیا مادر می‌تواند به فرزند قرض ربوی بدهد؟

ربا بین مادر و فرزند حرام است.

۱۷۸. خرید و فروش اسکناس چه حکمی دارد؟

در صورتی که غرض عقلایی. مثل تبدیل پول کهنه به نو یا پول ریز به درشت یا برای فرار از ربا باشد. اشکال ندارد.

۱۷۹. آیا فرزند می‌تواند از پدر خود قرض ربوی بگیرد؟

ربا به طور کلی حرام است؛ غیر از ربا بین پدر و فرزند و زن و شوهر و ربایی که مسلمان از غیر مسلمانی که در پناه اسلام نیست، می‌گیرد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۰

۱۸۰. آیا مرد می‌تواند از همسر خود قرض ربوی بگیرد، و همان پول را بصورت قرض ربوی به فرزند بدهد؟

جواب مانعی ندارد.

۱۸۱. آیا ربا بین نوه و پدر بزرگ جایز است؟
احتیاط در ترک است.

بانکها

۱۸۲. خرید سهام بانک و مؤسساتی که معاملات ربوی دارند، چه صورت دارد؟
خرید سهام مؤسساتی که درآمد غیر مشروع دارند، جایز نیست.
۱۸۳. کارمزدی که صندوق‌های قرض الحسنه از وام گیرندگان دریافت می‌کنند، چه صورت دارد؟
به شکلی که فعلاً معمول است، جایز نیست.
۱۸۴. جایزه‌هایی که بانک به صاحبان حساب قرض الحسنه می‌دهد، چه صورتی دارد؟
اگر در موقع افتتاح حساب، شرط شرکت در قرعه کشی نکرده باشند، اشکال ندارد؛ هر چند انگیزه شخص از افتتاح حساب، شرکت در قرعه کشی باشد.
۱۸۵. آیا قرضی را که بانک برای استفاده خاصی به اشخاص می‌دهد، جایز است شخص در امر دیگری مصرف کند؟
خیر، جایز نیست.
۱۸۶. پولی مربوط به دیگری در حساب بانکی من بود، جایزه بانکی به من تعلق گرفت. آیا جایزه را باید تقسیم کنیم؟
پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۱
- جایزه‌ای که بانک می‌دهد مربوط به صاحب حساب است، هر چند موجودی دفترچه مربوط به دیگری باشد.

نذر

۱۸۷. کسی که نمی‌داند نذرش را به زبان گفته یا فقط از فکر و ذهنش گذرانده است، آیا باید به نذر خود عمل کند؟
در صورتی که یقین ندارد که صیغه نذر را به عربی یا فارسی خوانده است، عمل به نذر بر او واجب نیست.
۱۸۸. اگر انسان برای نذر خود وقت تعیین کند، ولی در زمان خود نتواند آن را انجام دهد، وظیفه‌اش چیست؟
در غیر روزه، اگر در وقت انجام دادن نذر، نتواند آن را بجا آورد، تکلیف از او ساقط است و کفاره هم ندارد.
۱۸۹. نذرهایی برای قبولی در کنکور کرده‌ام که انجام آن با درس خواندن برایم مشکل است؛ آیا می‌توانم آنها را تغییر دهم؟
اگر در موقع نذر کردن، صیغه نذر را به عربی یا فارسی نخوانده باشید، چیزی بر شما واجب نیست.
۱۹۰. آیا نذر، صیغه خاصی دارد؟
آری، نذر صیغه خاصی دارد؛ برای مثال، شخصی که در مورد شفا یافتن بیماری‌اش نذر می‌کند که مبلغی به فقیر بدهد، چنین می‌گوید: «لِلَّهِ عَلَىٰ أَنْ شَفَى اللَّهُ مَرَضِي أَنْ أُعْطِيَ الْفَقِيرَ كَذَا». البته لازم نیست به عربی بخواند و همین اندازه کافی است که بگوید: برای خدا بر عهده من است که اگر بیماری من شفا یابد، فلان مبلغ را به فقیر بدهم.
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۲
۱۹۱. نذری کرده‌ام؛ ولی بین دو چیز (روزه گرفتن و صدقه دادن به فقیر) شک دارم و نمی‌دانم کدام یک از آن دو است؛ تکلیف چیست؟
باید احتیاط کرده، به هر دو عمل کنید.
۱۹۲. کفاره نذری که عمداً بجا نیاورده و مدتی از زمان آن گذشته است، چگونه است؟

کفاره آن، آزاد کردن یک بنده یا اطعام شصت فقیر و یا گرفتن دو ماه روزه است.

۱۹۳. آیا تغییر نذر جایز است؟ برای مثال، کسی که نذر کرده در روز عاشورا، به مردم شیر بدهد، آیا می‌تواند بجای آن خوراکی دیگری بدهد؟

اگر نذر طبق صیغه معتبر شرعی بوده، تغییر آن جایز نیست؛ بلکه باید به همان صورتی که نذر کرده، عمل کند و در غیر این صورت، تغییر مورد نذر، اشکال ندارد.

۱۹۴. کسی نذر کرده پولی را به فقیر بدهد؛ ولی مقدار آن را فراموش کرده، وظیفه او چیست؟

اگر نذر با صیغه معتبر شرعی بوده، واجب است به آن عمل کند، می‌تواند به مقدار حداقل اکتفا کند؛ به عنوان مثال، اگر بین هزار تومان یا بیشتر تردید دارد، پرداخت همان هزار تومان کافی است [و اگر بیشتر هم بدهد، کار پسندیده‌ای است].

۱۹۵. نذر برای دیگری یا از پول دیگری چه صورت دارد؟ مثلاً مادری نذر کند که پسرش فلان کار را انجام دهد. نذری که انجام آن و یا پول آن بر عهده دیگری باشد، صحیح نیست.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۳

ضمان تصرف در مال غیر

۱۹۶. آیا تصرف در اموال غیر مسلمین بدون رضایت آنها جایز است؟

اموال غیر مسلمین که در پناه حکومت اسلامی هستند، محترم است و تصرف در آن، موجب ضمان می‌گردد.

۱۹۷. کسانی که در زمین وقفی خانه ساخته‌اند و مدت اجاره آنان تمام شده، ادامه تصرف در آن زمین چه صورت دارد؟ تصرف در زمین وقفی، بدون اجازه از متولی شرعی، غصب و حرام و موجب ضمان اجرة المثل مدت تصرف می‌باشد.

۱۹۸. اگر کسی قبل از سن بلوغ، مالی را از دیگری دزدیده یا تلف کرده است، اکنون چه وظیفه‌ای دارد؟

اتلاف مال دیگری قبل از بلوغ هم موجب ضمان است و واجب است عوض آن را به صاحبش بپردازد.

۱۹۹. اگر آبی که به باغ میوه داده می‌شود، از چاه غصبی باشد، میوه آن غصبی می‌شود؟

خیر، میوه آن غصبی نیست؛ ولی کسی که آب را غصب کرده، ضامن است.

۲۰۰. اگر وسائل اشخاصی که اکنون به ایشان دسترسی نداریم، پیش ما باشد، حکمش چیست؟

اگر صاحبان یا ورثه آنها را می‌شناسید، باید به هر صورت به صاحبش برسانید یا رضایت ایشان را تحصیل کنید؛ و اگر از پیدا کردن صاحب آنها مأیوس هستید، می‌توانید عین آنها را با اجازه مجتهد از طرف صاحبش صدقه بدهید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۴

۲۰۱. اگر پزشک اورژانس در انجام عمل جراحی بیمار، کوتاهی کند، در صورت مرگ او، آیا پزشک، ضامن دیه است یا خیر؟

اگر بطوری باشد که تلف شدن بیمار مستند به کوتاهی پزشک باشد، مثل اینکه پزشک مسئولیت مرکز اورژانس را قبول کرده، و موجب اعتماد مردم به مراقبت و عدم کوتاهی او گردیده، مع ذلک عمداً کوتاهی کند، حکم به ضمان او موجه است.

۲۰۲. اگر به کسی بدهکار باشیم و او فوت شود، بدهی خود را به کدام یک از ورثه باید بپردازیم؟

بدهی شما حکم سایر ترکه و اموال میت را دارد، و باید طبق قانون ارث تقسیم شود و اگر طلب کار، برای تقسیم اموالش کسی را وصی قرار داده باشد، بدهی خود را باید به وصی او بپردازید.

۲۰۳. اگر شوهر دست‌بند طلائی همسر را که مثلاً دویست هزار تومان ارزش داشته، قرض گرفته است، فعلاً که قیمت طلا بالا رفته،

چه مبلغی باید بپردازد؟

اگر همسر دستبند را فروخته و پول آن را به شوهر قرض داده است، همان دویست هزار تومان را طلبکار است؛ اما اگر طلا را قرض داد، شوهر باید معادل طلایی آن را بپردازد؛ هر چند قیمت طلا ترقی کرده باشد.

۲۰۴. اگر در بسته‌های پولی که از بانک گرفته‌ایم، چند عدد اسکناس اضافی باشد، آیا می‌توانیم برای خود برداریم؟ خیر، باید به متصدی بانک برگردانده شود.

۲۰۵. آیا گرفتن تاوان حرام است؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۵

تاوان، مابه ازای مال تلف شده است و گرفتن آن اشکال ندارد؛ ولی اگر مال، بدون افراط و تفریط در دست امین (ودیعہ یا عاریه گیرنده)، تلف شد، او ضامن نیست و نمی‌توانید از او چیزی مطالبه کنید.

۲۰۶. اگر مال دیگری را به ما هدیه دادند، آیا می‌توانیم در آن تصرف نماییم؟

تصرف در آن جایز نیست و اگر مالک آن را بشناسید، باید مال را به او برسانید و اگر نمی‌شناسید، با اجازه مجتهد جامع‌الشرایط، از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۲۰۷. دستگاه آب میوه‌گیری را برای تعمیر به تعمیرکار دادم و نزد او به سرقت رفت؛ آیا صاحب مغازه ضامن است؟

اگر صاحب مغازه، در نگهداری آن کوتاهی نکرده باشد، ضامن نیست و اگر کوتاهی کرده. مثلاً در مغازه را باز گذاشته و رفته یا جنس را جایی گذاشته که در معرض دزدیده شدن بوده. ضامن است و باید جبران نماید.

ضمان تصرف در بیت المال

۲۰۸. اگر جنسی را از اداره‌ای به طور غیر قانونی برداریم، آیا حلالیت طلبیدن از رئیس اداره کافی است؟

حلالیت طلبیدن از رئیس اداره، کافی نیست؛ اگر عین جنس موجود است، خود آن و اگر از بین رفته، مثل یا قیمت آن را باید به اداره مربوطه برگردانید.

۲۰۹. آیا استفاده از وسایل دانشگاه و غذاخوری در اتاق خوابگاه، منع شرعی دارد؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۶

استفاده از وسایل و اموال دانشگاه بر خلاف مقررات دانشگاه، جایز نیست و موجب ضمان می‌گردد.

۲۱۰. انجام کار شخصی در ساعات اداری، بدون محاسبه مرخصی، چه صورت دارد؟

تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوط می‌باشد.

۲۱۱. آیا اجازه مدیر مربوطه در امور مرخصی، اضافه کاری و ... به صورت فرا قانونی جایز است یا خیر؟

مدیر اداره در حد مقررات مشروع، حق دارد اجازه دهد و اجازه او در امور خلاف مقررات، لغو و بیهوده است و موجب برداشته شدن ضمان شرعی نیست.

۲۱۲. مبلغی از بودجه فعالیت‌های فرهنگی نزد من باقی مانده است؛ آیا می‌توانم آن را به دیگری قرض بدهم و یا خودم به عنوان

قرض بردارم و سپس جایگزین نمایم؟

استفاده از اموال عمومی بر خلاف مقررات، جایز نیست و موجب ضمان می‌گردد.

۲۱۳. اگر فیش غذایی که اعتبار آن تمام شده، بجای فیش معتبر غذا بدهیم و غذا بگیریم، چه صورت دارد؟

استفاده از فیش‌هایی که از اعتبار ساقط شده، برای دریافت غذا و تصرف در غذایی که با آن فیش گرفته شود، جایز نیست و موجب ضمان قیمت آن می‌گردد.

۲۱۴. آیا می‌توانم غسل واجب در محل کار بنمایم با آنکه امکان غسل تا آخر وقت در خارج محل کار نیست؟

اگر غسل در محل کار برخلاف مقررات باشد، غسل کردن

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۷

جایز نیست و می‌توانید در آخر وقت با تیمم بدل از غسل نماز بخوانید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۸

احکام خوراکی‌ها

۲۱۵. با کندن سر گنجشک، ذبح محقق می‌شود یا خیر؟

سر گنجشک را مانند سر سایر حیوانات، باید با شرایط خاصی برید و اگر سر آن را بکنند، ذبح محقق نمی‌شود، و خوردن گوشت آن حرام است.

۲۱۶. اگر کشمش و خرما در غذا بجوشد، خوردن آن چه صورتی دارد؟

اشکال ندارد.

۲۱۷. گوشت خرگوش، حلال است یا حرام؟

خرگوش، حرام گوشت است و فرقی بین انواع آن نیست.

۲۱۸. آیا گوشت مرغی که امروز در بازار پخش می‌شود، از نظر شرعی حلال است؟

ذبح شده مسلمان، محکوم به طهارت و حلیت است؛ و تحقیق در این مورد هم لازم نیست، بلی اگر در مورد خاصی یقین کنند که این مرغ یا گوسفند، ذبح شرعی نشده است؛ خوردن آن حرام است.

۲۱۹. آیا شوک دادن به حیوان، برای راحتی ذبح، اشکال دارد؟

اگر پس از شوک دادن، حیوان زنده باشد و پس از ذبح هم به مقدار معمول خون از آن خارج شود، اشکال ندارد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۵۹

احکام عزاداری

۲۲۰. با توجه به این که برگزاری مراسم شبیه‌خوانی از سنت‌های قدیمی است و گاهی اثر مثبتی در دل مردم دارد، حکم آن چیست؟

اگر مراسم شبیه‌خوانی، مشتمل بر امور دروغ و باطل نباشد و با توجه به مقتضیات زمان، باعث وهن مذهب حق هم نشود، اشکال ندارد؛ ولی در عین حال، بهتر است علاوه بر آن، مجالس وعظ، ارشاد، ذکر مصائب حسینی و مرثیه‌خوانی برپا شود.

۲۲۱. برهنه شدن در هنگام عزاداری، چه حکمی دارد؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»؛ ج ۲؛ ص: ۵۹

ر در معرض نگاه نامحرم نباشد، اشکال ندارد.

۲۲۲. آیا در ماه محرم، اعمالی مثل عقد و عروسی، بند انداختن و رنگ کردن موها و آرایش زنان اشکالی دارد؟

اگر توأم با معصیت و یا هتک حرمت ایام عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام نباشد، اشکال ندارد؛ ولی سزاوار است که مسلمانان غیرتمند، سعی کنند این گونه مراسم را در ماه‌های دیگر و ایام متناسب با آن، برگزار کنند.

۲۲۳. اگر بعضی از واجبات به سبب شرکت شخص در مجالس عزاداری از او فوت شود (مثلاً نماز صبح قضا شود)، وظیفه او نسبت به شرکت و یا عدم شرکت در اینگونه مجالس چیست؟

بدیهی است که انجام نماز واجب، مقدم بر شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت علیهم السلام است و ترک نماز و فوت شدن آن به بهانه شرکت در عزاداری امام حسین علیه السلام، جایز نیست؛ البته شرکت در عزاداری به گونه‌ای که مزاحم نماز نباشد، مستحب مؤکد است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۰

۲۲۴. در برخی موارد مرثیه خوانی و یا مداحی زنان در مجالس زنانه، صدای آنان به گوش مردان می‌رسد؛ آیا این عمل جایز است؟

اگر صدای آنان موجب لذت بردن مردان و تحریک شهوت گردد، جایز نیست.

۲۲۵. آیا نماز جماعت اول وقت مهم‌تر است یا ادامه عزاداری امام حسین علیه السلام

نماز جماعت مقدم است؛ همان گونه که امام حسین علیه السلام در روز عاشورا، هنگام ظهر، نماز را اقامه فرمودند، باید پیروان اهل بیت علیهم السلام در همه حال سعی کنند تا آن جا که ممکن است، نماز را اول وقت و به جماعت بخوانند.

۲۲۶. استفاده از آلات لهو و موسیقی، در مراسم عزاداری، چه حکمی دارد؟

استفاده از آلات مذکور جایز نیست و تفاوتی بین مراسم عزاداری و جشن وجود ندارد.

۲۲۷. استفاده از زنجیرهایی که دارای تیغ هستند، چه حکمی دارد؟

اگر استفاده از زنجیرهای مزبور، باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست.

۲۲۸. اگر روضه بی‌اساسی خوانده شود ما چه وظیفه‌ای داریم؟

در هر موردی دروغی از ذاکرین بشنوید بر حسب وظیفه شرعی باید به عنوان نهی از منکر به خود گوینده تذکر دهید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۱

احکام خانواده

ازدواج

۲۲۹. اگر بخواهیم عقد موقت را به عقد دائم تبدیل کنیم، چگونه عمل کنیم؟

باید مدت عقد موقت تمام شود و یا بقیه مدت را شوهر ببخشد و سپس عقد دائم خوانده شود و در غیر این صورت، عقد دائم باطل است.

۲۳۰. هر گاه پس از اجرای طلاق، مرد یا زن، یقین کنند که دو شاهد طلاق یا یکی از آنها عادل نبوده‌اند، تکلیف چیست؟

اگر یقین کنند که شهود طلاق در هنگام طلاق عادل نبوده‌اند، طلاق باطل است و زوجیت باقی است و برای جدایی، نیاز به طلاق مجدد با رعایت شرایط کامل دارند.

۲۳۱. آیا خواندن صیغه عقد ازدواج، در حالی که زن در عادت ماهانه باشد، صحیح است؟

اشکال ندارد؛ و پاک بودن زن در وقت خواندن عقد، شرط صحت عقد نیست.

۲۳۲. آیا عقد ازدواج نیاز به شاهد دارد؟

در ازدواج دائم یا موقت، نیاز به حضور شاهد نیست.

۲۳۳. آیا پدر خانواده در صورت تخلف از پرداخت نفقه همسر و فرزندان، ضامن است؟

شوهر در صورت تخلف از پرداخت نفقه همسر، ضامن است و

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۲

باید جبران نماید، اما اگر پدر نفقه فرزند را نداد، گناه کرده ولی ضامن شرعی ندارد.

۲۳۴. ازدواج با کفار، در چه صورتی جایز است؟

ازدواج زن مسلمان با مرد کافر- اهل کتاب و غیر اهل کتاب- و ازدواج مرد مسلمان با زن کافر غیر اهل کتاب، حرام و باطل است؛

بلی، مرد مسلمان می‌تواند با کافر اهل کتاب- یهودی، مسیحی و زرتشتی- ازدواج موقت نماید، بلکه ازدواج دائم نیز جایز است اگر

چه خلاف احتیاط است.

۲۳۵. آیا خانم‌ها می‌توانند بدون اجازه شوهر در آمد خود را خرج کنند؟

در آمد مشروع زن مربوط به خود اوست و در خرج کردن آن، نیاز به اذن شوهر ندارد؛ البته بهتر است خانم‌ها نسبت به مخارج خود

با شوهر هماهنگی داشته باشند تا موجب کدورت در زندگی نشود.

۲۳۶. فرموده‌اند که اگر مردی با زنی ازدواج کند، ربیبه (دختر آن زن از شوهر قبلی) به او محرم می‌شود، آیا این دختر بر پدر این

مرد هم محرم است یا خیر؟

ربیبه بر پدر و فرزندان آن مرد محرم نیست.

۲۳۷. آیا می‌توان با دو خواهر ازدواج موقت کرد؟

جمع بین دو خواهر در ازدواج دائم یا موقت جایز نیست.

فسخ عقد

۲۳۸. فسخ عقد نکاح، در چه مواردی جایز است؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۳

اگر یکی از عیوبی که موجب فسخ می‌شود و در توضیح المسائل ذکر شده است، در زن یا مرد موجود باشد، طرف مقابل حق فسخ

دارد و نیز اگر عقد را مشروط یا مبنی بر وجود وصفی در عروس یا داماد جاری ساخته باشند و خلاف آن ثابت شود، برای طرف

مقابل حق فسخ وجود دارد.

۲۳۹. چه تفاوتی بین طلاق و فسخ است؟

الف- در طلاق، اختیار طلاق با مرد است؛ اما فسخ عقد از طرف زوجه هم ممکن است.

ب- پس از طلاق، در صورتی که نزدیکی صورت نگرفته باشد، نصف مهریه بر عهده مرد است؛ اما در مورد فسخ بدون نزدیکی،

چیزی بر عهده شوهر نیست، مگر در مورد عنن، که نصف مهر المسمی را مرد باید بپردازد.

ج- طلاق، نیاز به خواندن صیغه مخصوص و شرایط خاص، از قبیل حضور دو شاهد عادل و ... دارد؛ به خلاف فسخ که این شرایط

در آن معتبر نیست و با هر عبارتی که این معنی را برساند، محقق می‌شود.

د- در طلاق، اگر رجعی باشد حق رجوع وجود دارد؛ اما در فسخ، حق رجوع نیست.

۲۴۰. حق فسخ تا چه زمانی ادامه دارد؟

حق فسخ، فوری است؛ به این معنی که با اطلاع زوج یا زوجه از وجود عیب در طرف مقابل و اطلاع از حق فسخ، در صورتی که صاحب حق مایل به فسخ باشد، باید بلافاصله عقد را فسخ نماید و در صورت تعلل یا رضایت به وضع موجود، حق فسخ او از بین می‌رود.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۴

شیر دادن و محرمیت

۲۴۱. اگر دختر، شیر خانمی غیر از مادر خود را بخورد، به کدام یک از فرزندان آن زن محرم می‌شود؟
اگر شیر خوردن به مقدار رضاع کامل و با شرایط آن بوده، این دختر به تمام فرزندان آن زن محرم می‌شود.

۲۴۲. در مسئله قبل، آیا فرزند مادر رضاعی به برادر و خواهر این دختر محرم می‌شود؟
خیر، فرزندان مادر رضاعی فقط به این دختر محرمند و نسبت به خواهر و برادر او نامحرم هستند.

۲۴۳. پس از خوانده شدن صیغه عقد، چه کسانی به طرفین محرم می‌شوند؟

شوهر، پدر شوهر، پدر بزرگ‌های مادری و پدری شوهر و فرزندان شوهر از همسر دیگر، به زن محرم می‌گردند؛ ولی برادر شوهر، عمو و دایی شوهر، برادرزاده و خواهرزاده شوهر و ... نامحرمند.

زوجه، مادر زن، مادر بزرگ‌های پدری و مادری زن، دختران زن از شوهر دیگر [پس از نزدیکی به مرد محرم می‌گردند؛ ولی خواهر زن، خواهرزاده و برادرزاده او، خاله و عمه زن و ... به مرد نامحرمند.

موارد دیگری از محرمیت که کمتر مورد ابتلاست، ذکر نگردید.

۲۴۴. کسی که همسر خود را طلاق داده است آیا می‌تواند در ایام عده او را به عقد موقت خود درآورد؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۵

در طلاق باین اشکال ندارد، اما در طلاق رجعی عقد صحیح نیست، و در صورت لمس یا نزدیکی رجوع محسوب می‌شود.

متفرقه خانواده

۲۴۵. آیا فرزند خوانده، محرم است؟

فرزند خوانده، محرم نیست؛ مگر آن که از طریق رضاع (شیرخوارگی) و یا عقد ازدواج، طبق شرایط خاصی، محرم شود.

۲۴۶. شخصی برای تربیت فرزند، با کمر بند یا چیزهای دیگر، به طوری او را تنبیه می‌کند که جای آن کبود یا سیاه می‌شود؛ آیا این کار شرعاً جایز است؟

تأدیب فرزند بر پدر لازم است؛ و اگر راهی برای آن جز کتک زدن نداشته باشد، اشکال ندارد، اما دستور شرع آن است که تنبیه نباید موجب دیه شود؛ پس اگر طوری بزند که بدن فرزند سرخ یا سیاه شود یا خون بیاید، حرام است، و گناه کرده و موجب دیه می‌شود. یادآوری می‌شود که تنبیه زیاد، خصوصاً به نحو مذکور، نتیجه معکوس دارد.

۲۴۷. فرزندی که در عقد موقت به وجود می‌آید، مربوط به چه کسی است؟

همانند فرزندی که در عقد دائم متولد می‌شود، به پدر و مادر شرعی تعلق دارد و از یکدیگر ارث هم می‌برند، و نفقه و مخارج او بر عهده پدر است.

۲۴۸. آیا زن در مال شوهر که پس از ازدواج به دست آورده، شریک می‌باشد؟

زن و شوهر، هر یک مالک درآمد خود هستند، و هیچکدام در

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۶

مال دیگری شریک نمی‌باشند.

۲۴۹. آیا اطاعت از پدر و مادر شوهر، بر عروس واجب است؟

اطاعت از آنها برای عروس واجب نیست؛ ولی مناسب است بگونه‌ای رفتار شود که موجبات بی‌احترامی به آنها و اختلاف فراهم نگردد.

۲۵۰. آیا زن و شوهر می‌توانند برای تحریک جنسی، با هم فیلم مستهجن ببینند؟

مشاهده این گونه فیلم‌ها برای همه حرام است.

۲۵۱. در صورتی که شخص با دست یا بدن همسر ملاحظه کند و بدون دخول، منی از او خارج شود، آیا استمناء محسوب می‌شود؟ خارج شدن منی بصورت مذکور در سؤال، حرام نیست.

محرم و نامحرم

۲۵۲. آیا پوشیدن جوراب برای خانم‌ها لازم است؟

بلی، خانم‌ها در برابر نامحرم باید روی پای خود را بپوشانند و در این جهت فرقی بین حال نماز و غیر نماز نیست.

۲۵۳. ظاهر شدن خانم‌ها با ماتوهای تنگ، در بیرون منزل چه حکمی دارد؟

رفت و آمد خانم‌ها در مقابل نامحرم با لباسی که برجستگی‌های بدن آنها را مشخص کند یا معرضیت برای فساد داشته باشد، جایز نیست.

۲۵۴. آیا پزشک معالج به مریض محرم است؟

پزشک، به مریض محرم نیست، ولی در مواقعی که معالجه

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۷

متوقف بر نگاه یا لمس مریض است، به مقدار ضرورت می‌تواند نگاه یا لمس کند و در صورتی که لمس با دستکش یا از روی حایل دیگری کافی باشد، لمس مستقیم جایز نیست.

۲۵۵. آیا نگاه کردن نامحرم به روی پا تا میچ که در نماز، الزامی برای پوشاندن آن نیست، حرام است؟

بلی، نگاه مرد به روی پای نامحرم، حرام است و در حال نماز هم اگر خانمی بداند که در معرض دید نامحرم است، باید روی پا تا میچ را بپوشاند.

۲۵۶. با توجه به این که کلاس‌های دانشجویان دختر و پسر با هم برگزار می‌شود، طبعاً ناخودآگاه چشم آدم به دختران نامحرم می‌افتد، حکم آن چیست؟

نگاه غیر عمدی و بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۲۵۷. آیا نگاه کردن به عکس‌های زنان و مردان غیر مسلمان که در کتاب‌های درسی به صورت نیمه عریان وجود دارد، جایز است؟ اگر با قصد لذت نباشد و مفسده‌ای هم به دنبال نداشته باشد، اشکال ندارد.

۲۵۸. آیا نگاه کردن به دست و صورت و موهای زنان کفار جایز است؟

در صورتی که قصد لذت و خوف از وقوع در حرام نباشد، نگاه به دست و صورت و جاهایی از بدنشان که عادت در نپوشاندن آن دارند، اشکال ندارد.

۲۵۹. نگاه به نامزد که بعداً قصد ازدواج با او را دارم، چه صورت دارد؟

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۸

تا صیغه عقد دائم یا موقت خوانده نشده، نامزد با نامحرمان دیگر تفاوتی ندارد، و نگاه به او با قصد لذت و شهوت، جایز نیست.

صله رحم

۲۶۰. اگر پدر و مادر، با بستگان خود قطع رابطه کنند، تکلیف فرزندان چیست؟

فرزندان به وظیفه خود عمل نمایند؛ مگر آن که رفتن آنها موجب آزار والدین باشد که در این صورت، می‌توانند با نامه یا تماس تلفنی، صله رحم نمایند.

احکام ارث

۲۶۱. آیا چیزهایی را که فرزندان در زمان حیات پدر یا مادر برای ایشان می‌خرند، می‌توانند پس از مرگشان برای خود بردارند؟

اگر اشیای مذکور را به پدر یا مادر بخشیده و در اختیار آنها قرار داده‌اند، ملک ایشان است و پس از فوت، حکم سایر اموال را دارد.

۲۶۲. کسی از دنیا رفته و چون ورثه‌ای نداشته، همسایگان اموال او را در مجالس فاتحه و خیرات صرف نموده‌اند، آیا عمل آنان صحیح بوده است؟

وارث شخص بی‌وارث، امام علیه السلام و در زمان غیبت، مجتهد جامع‌الشرایط است. بنابراین، اگر بدون اجازه از مجتهد خرج شده باشد، خرج کننده، ضامن است و باید از مجتهد کسب رضایت کند.

۲۶۳. پدرم در جوانی فوت شده است؛ آیا ما از اموال پدر بزرگ

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۶۹

همراه با عموها ارث می‌بریم؟

اگر پدر شما قبل از پدر بزرگ فوت شده است، سهمی از ارث پدر بزرگ به شما نمی‌رسد.

۲۶۴. آیا وصی می‌تواند به جهت گرفتاری و مشکلات، امر وصایت را به دیگری واگذار نماید؟

وصی می‌تواند به شخص دیگری برای انجام امور وصیت، وکالت بدهد؛ اما انتقال مسئولیت وصایت به دیگری صحیح نیست.

ارث دیه مقتول

۲۶۵. با توجه به اینکه زوجه حق قصاص نسبت به خون همسر ندارد، آیا از دیه او، ارث می‌برد؟

بلی، زوجه از دیه، مانند سایر اموال شوهر، ارث می‌برد.

۲۶۶. پولی که بابت دیه قتل از طرف قاتل یا شرکت بیمه به خانواده مقتول داده می‌شود، در چه راهی باید صرف شود؟

دیه مانند بقیه اموال باقیمانده از میت، به ورثه او می‌رسد بلی هر یک از ورثه اگر مایل باشند، می‌توانند نسبت به سهم خود، آن را صرف کار خیری برای میت کنند.

۲۶۷. آیا قاتل، از مقتولی که با او خویشاوند است، ارث می‌برد؟

در قتل عمد، قاتل مطلقاً ارث نمی‌برد و در شبه عمد و قتل خطا، قاتل از دیه ارث نمی‌برد.

۲۶۸. دیه در قتل عمد، شبه‌عمد، و خطائی، به چه کسانی می‌رسد؟

دیه قتل خطا و شبه‌عمد، به همه ورثه می‌رسد، و در قتل عمد

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۰

نیز اگر مصالحه بر دیه شود، همه ورثه حتی زوجین (با آنکه حق قصاص ندارند) ارث می‌برند. قابل ذکر است که دیه در حکم مال مقتول است، و باید بدهیها و وصایای نافذ میت از آن اخراج شود.

حدود

۲۶۹. بعضی از متهمین پس از صدور حکم حد یا تعزیر، پشیمان شده، از گناه خود توبه می‌کنند؛ آیا این توبه، موجب سقوط حد می‌شود؟

توبه و ندامت مذکور، در سقوط حد، تأثیر ندارد؛ مگر آن که جرم با اقرار ثابت شده باشد که در این صورت، قاضی می‌تواند عفو کند؛ اما توبه قبل از حضور در نزد قاضی، در حق الله، باعث سقوط حد است.

۲۷۰. کسی که مرتکب زناى محصنه شده، آیا می‌تواند خودکشی کند؟

خودکشی، در هر حال، حرام است و راه توبه، همواره باز است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۱

احکام متفرقه

۲۷۱. شرکت در جلسات صوفیه و رفتن به خانقاه و مجالس عزاداری آنها چه حکمی دارد؟

رفتن به خانقاه، و شرکت در برنامه‌ها و جلسات صوفیه اگر چه به عنوان ذکر و مدح امیر المؤمنین علیه السلام و عزاداری برای حضرت سید الشهداء علیه السلام در مراکزی که به عنوان حسینیه برقرار کرده‌اند، و کمک مادی و همکاری با آنها، و حضور در مجالس ختم اموات آنها و دریافت هدایا از آنها، ترویج بدعت و حرام است، و جداً باید از آنها پرهیز شود، و باید دیگران را نیز از ارتباط با آنها نهی و نسبت به خطر ضلالت و گمراهی هشدار داد.

۲۷۲. در بعضی مجالس عروسی، متأسفانه از مشروبات الکلی استفاده می‌شود؛ آیا شرکت در آن مجالس بدون خوردن مشروب جایز است؟

حضور در مجالسی که در آن شراب نوشیده می‌شود، حرام است.

۲۷۳. کشیدن سیگار چه حکمی دارد؟

اگر موجب ضرر قابل توجه فعلی و در کوتاه مدت باشد، جایز نیست.

۲۷۴. انتقاد از نامزدهای انتخابات و بیان نکات منفی آنها برای دیگران چه حکمی دارد؟

در صورتی که در مقام مشورت برای رأی دادن باشد و فقط

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۲

نقاط ضعفی را که مربوط به حوزه فعالیت او است، بیان نمایند، اشکال ندارد؛ اما توهین، تحقیر، مذمت و تهمت نسبت به مؤمن، حرام است.

۲۷۵. آیا ترقه‌هایی که در چهارشنبه سوری زده می‌شود، اشکال دارد؟

ترساندن و ایجاد مزاحمت و آزار مؤمنین به هر صورت حرام است.

۲۷۶. چنانچه کسی به ناچار در محیطی باشد که نوار مبتدل پخش می‌شود، تکلیفش چیست؟

باید توجه داشت که استماع و گوش دادن به موسیقی حرام است، ولی به گوش رسیدن حرام نیست. بنابراین، در صورت اضطرار، توقف در آن محیط مانعی ندارد و به موسیقی گوش نکند؛ هر چند به گوش او برسد.

۲۷۷. کمک به خودکشی بیماران لاعلاج که درد شدید دارند، چه صورت دارد؟

خودکشی و کمک به آن، در هر صورت، حرام است و ناراحتی و درد شدید، مجوز خودکشی نیست.

۲۷۸. موهای صورت کم رشد و تنک است و زیبا نیست. آیا می‌توانم صورتم را تیغ بزنم تا موهای آن رشد بیشتری پیدا کند؟ اگر صدق ریش کند، تراشیدن آن جایز نیست؛ البته لازم نیست که موهای صورت خود را بلند بگذارید تا به خاطر تنک بودن، به زیبایی شما لطمه بخورد؛ بلکه اگر با ماشینی اصلاح کنید که مقدار باقیمانده، صدق ریش کند، کافی است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۳

۲۷۹. اگر کسی بگوید فلان کار را انجام بده، گناهِش به گردن من، آیا برای انجام دهنده گناه نمی‌نویسند؟

کسی که عمل خلاف را مرتکب شده گناهکار است و دیگری نیز به جهت امر یا تشویق به آن، معصیت کرده است.

۲۸۰. اگر زنی شوهر دار مرتکب خلاف شرعی گردید و سپس پشیمان شد، و توبه کرد، آیا لازم است به شوهر بگوید، و رضایت او را جلب کند؟

بر او واجب است که از این عمل شنیع توبه کند، و از گفتن آن به دیگران حتی شوهر جداً اجتناب نماید.

۲۸۱. خال کوبی برای خانم‌ها چه صورت دارد؟

اگر ضرر مهم و مورد توجه نداشته باشد، اشکال ندارد، و لکن زینت محسوب می‌شود و باید از نامحرم بپوشاند.

۲۸۲. سقط جنین نامشروع، چه حکمی دارد؟

جایز نیست.

۲۸۳. اخیراً افرادی به عناوین مختلف ادعای ارتباط با معصومین علیهم السلام خصوصاً حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه را

می‌نمایند و بعضی مدعی پیام‌هایی برای مردم از ناحیه آن حضرت هستند؛ پذیرش این ادعا و ترویج ایشان چه صورت دارد؟

بر حسب بعضی از روایات، نسبت به چنین ادعایی مأمور به تکذیب هستیم و مؤمنین باید از پذیرش و ترویج آن اجتناب نمایند.

۲۸۴. آیا صدقات مستحبی و کفارات را می‌توان به سادات داد؟

دادن صدقات مستحبی به سادات جایز است، اما کفاره غیر

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۴

سید را به سید ندهند.

۲۸۵. آیا در موقع شنیدن نام مبارک امام زمان علیه السلام با لفظ (قائم)، ایستادن واجب است؟

ایستادن، مستحب است و در روایتی آمده است که حضرت رضا علیه السلام وقتی نام مبارک امام زمان علیه السلام را شنیدند، ایستادند و به عنوان احترام، دست بر سر گذاشتند.

۲۸۶. آیا از پولی که به تدریج به عنوان صدقه در خانه کنار می‌گذاریم، می‌توانیم به عنوان قرض برداریم؟

پول مذکور تا وقتی به فقیر داده نشده، ملک مالک است و می‌تواند در آن تصرف کند.

۲۸۷. تکرار بعضی از فرازهای دعا، چه صورت دارد؟

سعی کنید دعاهایی را که از معصومین علیهم السلام رسیده است، به همان نحوی که نقل شده، بخوانید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۵

۲۸۸. اگر قرآن سهواً از دست انسان بیفتد، وظیفه چیست و آیا کفاره دارد؟
کفاره ندارد؛ فوراً قرآن را برداشته و احترام نمایید.

۲۸۹. اگر قرآن به همراه داشته باشیم، رفتن به دست‌شویی چه صورت دارد؟
چنانچه صدق توهین به قرآن نکند، مثل این که قرآن در جیب لباس باشد و در معرض افتادن نباشد، اشکال ندارد.

۲۹۰. قرآن خواندن خانم‌ها در ایام عادت ماهانه چه حکمی دارد؟

خواندن قرآن، به جز آیه‌هایی که سجده واجب دارد، در ایام عادت مکروه است؛ یعنی ثواب کمتری دارد.

۲۹۱. نشستن بر روی روزنامه‌هایی که معمولاً آیات قرآن و احادیث بر روی آنها نوشته شده و پهن کردن آنها در کف ماشین، چه صورت دارد؟

اگر بدانید آیات قرآن و اسامی مقدس بر روی آنها نوشته شده، زیر پا انداختن و نشستن بر روی آنها حرام است.

۲۹۲. برای دانشجویانی که وقت زیادی ندارند، خواندن چه مقدار قرآن را در روز توصیه می‌کنید؟

دانشجویان عزیز با خواندن چند آیه از قرآن در هر روز و با توجه به معانی آنها، می‌توانند ارتباط خود را با قرآن قوی‌تر نمایند. مطالعه حداقل یک صفحه تفسیر فارسی روان، به طور مستمر، برای آگاهی بیشتر نسبت به معارف قرآن، مطلوب است.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۶

و مستحب است حداقل پنجاه آیه تلاوت شود.

۲۹۳. آیا قرآنی را که فرسوده شده و قابل استفاده نیست، می‌توانیم دفن کنیم یا بسوزانیم؟

سوزاندن آن حرام است؛ ولی می‌توانید در محل پاکی که در معرض هتک نباشد، دفن کنید.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۷

احکام امر به معروف و نهی از منکر

۲۹۴. آیا کسی که خودش به معروف عمل نمی‌کند و مرتکب گناه می‌شود، حق دارد دیگران را امر و نهی کند؟

آری، بر او هم واجب است که با تحقق شرایط، امر به معروف و نهی از منکر کند؛ البته باید بداند که اگر بخواهد سخنش در قلب دیگران جای گیرد و تأثیر بگذارد، با عمل و رفتار خود بهتر می‌تواند به این هدف دست یابد.

۲۹۵. شرایط امر به معروف و نهی از منکر چیست؟

۱. آمر و ناهی، باید معروف و منکر را بشناسند.

۲. احتمال دهد امر و نهی او تأثیر دارد.

۳. امر و نهی، مفسده‌ای (ضرر جانی، مالی مهم و آبرویی) نداشته باشد.

۴. کسی که معروف را ترک می‌کند، و نیز کسی که منکر را انجام می‌دهد، بر ادامه عمل خود اصرار داشته باشد.

۲۹۶. آیا امر به معروف و نهی از منکر بر شخصی که شناخت و آگاهی کافی از معروف و منکر ندارد، واجب است؟

خیر، واجب نیست؛ ولی باید شرایط و مسائل امر به معروف را یاد بگیرد تا دچار اشتباه نگردد.

۲۹۷. اگر کسی عملی را مرتکب شود که مرجع تقلید من آن را حرام می‌داند، ولی به نظر مرجع تقلید خودش جایز است، آیا باید

او را از آن عمل نهی کنم؟

خیر، نهی او در این خصوص مورد ندارد.

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۸

۲۹۸. در فریضه امر به معروف و نهی از منکر، آیا یک بار تذکر دادن کافی است یا باید چندین بار تکرار کند؟

اگر در تکرار تذکر، احتمال اثر می‌دهد، باید تکرار کند.

۲۹۹. اگر پدر و مادر انسان، مرتکب گناه شوند، آیا نهی از منکر آنان بی‌احترامی محسوب نمی‌شود؟

خیر، نهی از منکر آنان. با فراهم بودن شرایط آن- بر فرزند واجب است؛ البته سعی کند این کار را با سخن نرم و اخلاق نیک،

انجام دهد و این امر، بی‌احترامی به آنان محسوب نمی‌شود و اگر تأثیر نکرد، وظیفه دیگری ندارد.

۳۰۰. در زمان حکومت اسلامی، اگر نیروی انتظامی در برخورد با مفسد اجتماعی از خود جدیت نشان ندهد، وظیفه مردم چیست؟

این واجب با وجود شرائط از کسی ساقط نمی‌شود، مگر آنکه دیگران به این فریضه عمل نمایند.

والحمد لله رب العالمین

پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۷۹

آثار علمی حضرت آیت الله العظمی صافی

نام کتاب----- زبان----- ترجمه

فقه:

- ۱- توضیح المسائل----- فارسی-----
- ۲- منتخب الاحکام----- فارسی-----
- ۳- احکام نوجوانان----- فارسی----- انگلیسی
- ۴- جامع الاحکام در ۲ جلد----- فارسی-----
- ۵- استفتائات قضایی----- فارسی-----
- ۶- استفتائات پزشکی----- فارسی-----
- ۷- مناسک حج----- فارسی----- عربی
- ۸- مناسک عمره مفرده----- فارسی----- عربی
- ۹- هزار سؤال پیرامون حج----- فارسی-----
- ۱۰- پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش در ۲ جلد----- فارسی-----
- ۱۱- اعتبار قصد قربت در وقف----- فارسی-----
- ۱۲- رساله در احکام ثانویه----- فارسی-----
- ۱۳- فقه الحج در ۴ جلد----- عربی-----
- ۱۴- هدایه العباد در ۲ جلد----- عربی-----

- ۱۵- هداية السائل ----- عربى -----
- ۱۶- حواشى على العروة الوثقى ----- عربى -----
- ۱۷- رسائل الخمس فى فقه الإمامية ----- عربى -----
- ۱۸- صلاة المسافر ----- عربى -----
- ۱۹- فقه الخمس ----- عربى -----
- ۲۰- أوقات الصلوة ----- عربى -----
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۸۰
- ۲۱- الاحكام الشرعية ثابتة لا تتغير ----- عربى ----- فارسى
- ۲۲- التعزير (احكامه و ملحقاته) ----- عربى -----
- ۲۳- ضرورة وجود الحكومة او ولاية الفقهاء فى عصر الغيبة (الخمس و ولاية الفقيه) ----- عربى ----- فارسى
- ۲۴- رسالة فى معاملات المستحدثة ----- عربى -----
- ۲۵- التداعى فى مال من دون بينه و لا يد ----- عربى -----
- ۲۶- رسالة فى المال المعين المشتبه ملكيته ----- عربى -----
- ۲۷- حكم نكول المدعى عليه عن اليمين ----- عربى -----
- ۲۸- ارث الزوجة ----- عربى -----
- ۲۹- مع الشيخ جاد الحق فى ارث العصبه (مسألة التعصیب) ----- عربى -----
- ۳۰- حول ديات ظريف ابن ناصح ----- عربى -----
- ۳۱- بحث حول الاستسقام بالازلام (مشروعية الاستخارة) ----- عربى -----
- ۳۲- الشعائر الحسينيه ----- عربى -----
- ۳۳- آنچه هر مسلمان بايد بداند ----- ترمى
- اصول فقه:
- ۳۴- بيان الاصول در ۳ جلد ----- عربى -----
- ۳۵- رسالة فى الشهرة ----- عربى -----
- ۳۶- رسالة فى حكم الاقل و الاكثر فى الشبهة الحكمية ----- عربى -----
- ۳۷- رسالة فى الشروط ----- عربى -----
- قرآن و تفسير:
- ۳۸- تفسير آيه فطرت ----- فارسى -----
- ۳۹- القرآن مصون عن التحريف ----- عربى -----
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۸۱
- ۴۰- تفسير آية التطهير ----- عربى -----
- ۴۱- تفسير آية الانذار ----- عربى -----
- عقايد و كلام
- ۴۲- عرض دين ----- فارسى -----

- ۴۳- به سوی آفریدگار----- فارسی-----
- ۴۴- الهیات در نهج البلاغه----- فارسی-----
- ۴۵- معارف دین ۲ جلد----- فارسی-----
- ۴۶- پیرامون روز تاریخی غدیر----- فارسی-----
- ۴۷- ندای اسلام از اروپا----- فارسی-----
- ۴۸- نگرشی بر فلسفه و عرفان----- فارسی-----
- ۴۹- نیایش در عرفات----- فارسی-----
- ۵۰- سفرنامه حج----- فارسی-----
- ۵۱- شهید آگاه----- فارسی-----
- ۵۲- نوید امن و امان----- فارسی-----
- ۵۳- پاسخ ده پرسش----- فارسی-----
- ۵۴- اصالت مهدویت----- فارسی-----
- ۵۵- تجلی توحید در نظام امامت----- فارسی----- عربی
- ۵۶- نظام امامت و رهبری----- فارسی-----
- ۵۷- ولایت تکوینی و ولایت تشریحی----- فارسی-----
- ۵۸- پیرامون معرفت امام----- فارسی-----
- ۵۹- عقیده نجات بخش----- فارسی-----
- ۶۰- به سوی دولت کریمه----- فارسی-----
- ۶۱- باورداشت مهدویت----- فارسی----- عربی
- ۶۲- انتظار، عامل مقاومت و حرکت----- فارسی-----
- ۶۳- فروغ ولایت در دعای ندبه----- فارسی----- عربی
- ۶۴- معرفت حجت خدا----- فارسی-----
- ۶۵- وابستگی جهان به امام زمان----- فارسی-----
- ۶۶- توضیحات پیرامون کتاب عقیده مهدویت در تشیع امامیه----- فارسی----- انگلیسی
پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۸۲
- ۶۷- امامت و مهدویت----- فارسی-----
- ۶۸- پیام‌های مهدوی----- فارسی-----
- ۶۹- گفتمان مهدویت----- فارسی----- انگلیسی
- ۷۰- گفتمان عاشورایی----- فارسی-----
- ۷۱- مقالات کلامی----- فارسی-----
- ۷۲- الی‌هدی کتاب الله----- عربی-----
- ۷۳- ایران تسمع فتجیب----- عربی-----
- ۷۴- رساله حول عصمة الانبياء و الائمة----- عربی-----

- ۷۵- تعلیقات علی رساله الجبر و القدر ----- عربی -----
- ۷۶- لمحات فی الكتاب و الحدیث و المذهب ----- عربی -----
- ۷۷- صوت الحق و دعوة الصدق ----- عربی -----
- ۷۸- رد اذوبه خطبه الامام علی، علی الزهرا علیهما السلام ----- عربی -----
- ۷۹- مع الخطیب فی خطوطه العریضه ----- عربی ----- اردو/ فرانسه
- ۸۰- رساله فی البداء ----- عربی -----
- ۸۱- جلاء البصر لمن یتولی الائمة الاثنی عشر ----- عربی -----
- ۸۲- حدیث افتراق المسلمین علی ثلاث و سبعین فرقه ----- عربی -----
- ۸۳- من لهذا العالم؟ ----- عربی -----
- ۸۴- بین العلمین، الشیخ الصدوق و الشیخ المفید ----- عربی ----- فارسی
- ۸۵- مقدمات مفصله علی «مقتضب الاثر» و «مکیال المکارم» و «منتقی الجمان» ----- عربی -----
- ۸۶- امان الائمة من الضلال و الاختلاف ----- عربی -----
- پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۸۳
- ۸۷- البكاء علی الامام الحسین علیه السلام ----- عربی -----
- ۸۸- النقود اللطیفه علی الكتاب المسمى بالاخبار الدخیله ----- عربی -----
- حدیث:
- ۸۹- منتخب الاثر در ۳ جلد ----- عربی ----- اردو/ انگلیسی
- ۹۰- قیس من مناقب امیر المؤمنین علیه السلام
(مئه و عشر حدیث من کتب عامه) ----- عربی ----- فارسی
- ۹۱- احادیث الائمة الاثنی عشر، اسنادها و الفاظها ----- عربی -----
- ۹۲- احادیث الفضائل ----- عربی -----
- ۹۳- پرتوی از فضائل امیر المؤمنین علیه السلام ----- فارسی -----
- تاریخ:
- ۹۴- سیرحوزه‌های علمی شیعه ----- فارسی -----
- ۹۵- رمضان در تاریخ (حوادث تاریخی) ----- فارسی -----
- سیره:
- ۹۶- پرتوی از عظمت امام حسین علیه السلام ----- فارسی -----
- ۹۷- با عاشورایان ----- فارسی -----
- ۹۸- آینه جمال ----- فارسی -----
- ۹۹- از نگاه آفتاب ----- فارسی -----
- ۱۰۰- اشک و عبرت ----- فارسی -----
- تربیتی:

- ۱۰۱- ماه مبارک رمضان، مکتب عالی تربیت و اخلاق----- فارسی-----
 ۱۰۲- راه اصلاح یا امر به معروف و نهی از منکر----- فارسی-----
 ۱۰۳- با جوانان----- فارسی-----
 شعر:

- ۱۰۴- دیوان اشعار----- فارسی-----
 پاسخ کوتاه «به ۳۰۰ [سیصد] سؤال از احکام»، ج ۲، ص: ۸۴
 ۱۰۵- بزم حضور----- فارسی-----
 ۱۰۶- آفتاب مشرقین----- فارسی-----
 ۱۰۷- صحیفه المؤمن----- فارسی-----
 ۱۰۸- سبط المصطفی----- فارسی-----
 ۱۰۹- در آرزوی وصال----- فارسی-----
 مقاله‌ها و خطابه‌ها:

- ۱۱۰- حدیث بیداری (مجموعه پیام‌ها)----- فارسی-----
 ۱۱۱- شب پرگان و آفتاب----- فارسی-----
 ۱۱۲- شب عاشورا----- فارسی-----
 ۱۱۳- صبح عاشورا----- فارسی-----
 تراجم:

- ۱۱۴- زندگانی آیت الله آخوند ملامحمد جوادصافی گلپایگانی----- فارسی-----
 ۱۱۵- زندگانی جابر بن حیان----- فارسی-----
 ۱۱۶- زندگانی بوداسف----- فارسی-----

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحيم
 جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
 با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید
 بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی
 آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیفزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
 بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در
 دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه

الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

